بسم اللہ الرحمٰن الرحیم

وَإِنَّهُ لَذِكْرٌ لَكَ وَلِقَوْمِكَ

اختتام

بیان الرحمٰن فی ترجمۃ القرآن

از قلم

عبدہٗ عبدالوحید سرہندی

مدرس مدرسہ مجددیہ سرہندیہ دارالارشاد

ٹنڈو سائینداد ضلع حیدرآباد سندھ

بتاریخ

۱۲، ذوالقعد ۱۴۱۹ھ مطابق ۲۸، فیبروری ۱۹۹۹ع

(١) سُوْرَةُ الْفَاتِحَةِ مَكِّيَّةٌ (٥)

اٰيَاتُهَا ٧ — رُكُوْعُهَا ١

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

الله تعالىٰ جي نالي سان شروع ڪريان ٿو جيڪو نهايت مهربان ۽ ٻاجهارو آهي

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ۝١ الرَّحْمٰنِ

سڀئي تعريفون الله لاءِ آهن جيڪو رب آهي جهانن جو، نهايت مهربان،

الرَّحِيْمِ ۝٢ مٰلِكِ يَوْمِ الدِّيْنِ ۝٣

ٻاجهارو آهي مالڪ آهي ڏينهن قيامت جو

اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَاِيَّاكَ نَسْتَعِيْنُ ۝٤

خاص تنهنجي عبادت ڪريون ٿا ۽ خاص توکان مدد وٺون ٿا

اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيْمَ ۝٥ صِرَاطَ

اسان کي سڌي رستي تي هلاءِ رستو

الَّذِيْنَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ ۙ غَيْرِ

انهن ماڻهن جو جن تي تو نعمت ڪئي آهي نه انهن جو

الْمَغْضُوْبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّآلِّيْنَ ۝٧

رستو جن تي تون ناراض آهين ۽ نه گمراهن جو.

له تفسير ڪبير. ٢ه تفسير جلالين وتفسير روح البيان. ٣ه تفسير بيضاوي وتفسير روح البيان. ٤ه تفسير جلالين وتفسير روح البيان. ٥ه ڪمالين حاشيه جلالين. ٦ه تفسير روح البيان.

ثناءِ سرورِ عالم صلى الله عليه وآله وسلم

اسان جو پاڪ پيغمبر، محمد سرور عالم،
اسان جو شافع محشر، محمد سرور عالم.

ڪري معراج جسماني، ويا عرش مُعليٰ تي،
ملين اختيار رحماني، محمد سرور عالم.

خدا جي پاڪ هستيءَ کي، ڏٺو اُن جاءِ تي عربي،
آهي محبوب سُبحاني، محمد سرور عالم.

عطا ٿي ڪين سرداري، نبين ۽ رسولن جي،
اهو اعزاز رباني، محمد سرورِ عالم.

خدا جي مهربانيءَ تي، مُهابي مير مرسل جي؛
مليو هي دين لاثاني، محمد سرور عالم.

نوازش جي نظر گهرجي، سَدا هن عبد عاجز کي،
ڪندو احسان سُبحاني، محمد سرور عالم.

بقلم

عبده عبدالوحيد سرهندي عنہ

۱۵-۲-۹۹

٧٨٦
٩٢

شَرفِ اِنتسابِ

قيوم جهان، قطب دوران، سراج الاولياء

حضرت آغا عبدالرحمٰن جان سرهندي

مُجددي فاروقي قدس سرهُ العزيز

جن جي نالي مبارڪ ڏانهن هن ڪتاب کي

مَنسوبُ ڪريان ٿو.

اُحِبُ الصّٰلِحِيۡنَ وَلَسۡتُ مِنۡهُمۡ
لَعَلَّ اللهُ يَرۡزُقُنِيۡ صَلَاحاً

ترجمه:

آئون صالحن سان محبت رکان ٿو پر پاڻ انهن مان ناهيان، مونکي اميد آهي ته الله تعاليٰ مون ۾ صلاحيت پيدا ڪندو.

از قلم

عبده عبدالوحيد سرهندي

١٥،٢،٩٩

ٽنڊو سائينداد

اِظْهَارِ تَشَكُّر

الله تعاليٰ جل شانه وعم نواله ۽ الله جي حبيب
كريم صلي الله عليہ وآله وسلم جو مون تي عظيم
احسان ۽ ڪرم ٿيو آهي، جو قرآن ڪريم جي ٣٠
پارن جو عام فهم سنڌي ترجمو ڪري مڪمل ڪيو
اٿم ۽ مؤرخہ ٢٨ فيبروري ١٩٩٩ع تي ان سلسلي ۾
هي ڪتاب:

اختتام
بَيَانُ الرَّحْمٰنِ فِيْ تَرْجَمَةِ الْقُرْآنِ

شايع ڪري رهيو آهيان.

ٿورا نہ ٿورا، مون تي ماروئڙن جا.
ڀلايون ڀيرا، ڳڻي ڳڻيان ڪيترا.
(شاهہ)

بقلم
عبده عبدالوحيد مجددي
١٥.٢.٩٩
ٽنڊو سائينداد

ڪرم جي برسات

الحمدلله رب العلمين والصلواة والسلام علىٰ سيد الانبياء والمرسلين وعلىٰ آله واصحابه اجمعين.

اما بعد!

جاڻڻ گهرجي ته، هن نفسانفسي جي دور ۾ قرآن پاڪ جي خدمت هڪ وڏو ڪارنامو ۽ عظيم سعادت آهي ۽ اها سعادت الله ۽ الله جو حبيب ڪريم جنهن کي نصيب ڪري.

ذَالِكَ فَضۡلُ اللهِ يُؤۡتِيهِ مَنۡ يَّشَآءُ ۝

هي ترجمو ظاهري علم سان نه پر روحاني عرفان سان ڪيو ويو آهي.

عربي ايڏي وسيع زبان آهي جنهن جي هر لفظ جون ڪيئي معنائون ٿين ٿيون ۽ صحيح معنيٰ جو انتخاب صرف ڪرم سان ٿئي ٿو. قرآن جي هر آيت ۾ هڪڙو ڳجهو لفظ رکيل آهي جنهن جي جيستائين صحيح معنيٰ عيان نه ٿي ٿئي تيستائين صحيح مفهوم بيان نه ٿو ڪري سگهجي. اسان سائين عبدالوحيد جان کي ايتري محدود جاءِ ڏني جو جنهن ۾ ڪين مڪمل ۽ جامع ۽ عام فهم ترجمو ڪرڻو هو. پاڻ ان ڳالهه کي اهڙي عظيم الشان نموني نڀايو جو

تمام سهڻي نموني ۾ ترجمو لکي ان محدود سٽ ۾ سمائي ڇڏيو.

اسان قرآن ڪريم جي متن جي ڪتابت نہ ڪرائي بلڪ هڪ سهڻي نموني لاهور جي ڇپيل اهڙي قرآن پاڪ جو انتخاب ڪيو جنهن جي متن جي هر سٽ جي هيٺان ترجمي جي لاءِ هڪ سٽ جي جاءِ ڇڏيل هئي.

پاڻ، قرآن ڪريم جي ريسرچ جي نموني سان پراڻن مشهور ۽ صحيح تفسيرن جا حوالا ڏيئي ترجمي کي وڏيڪ مستند ڪيو آهي. جنهن جو مثال اڄ تائين سنڌي ترجمن جي تاريخ ۾ ڪونہ ٿو ملي.

ان ڪان سواءِ پاڻ ايتري تہ سهڻي ۽ پروقار سنڌي ٻولي استعمال ڪئي اٿن، جيڪا هڪ طرف قرآن پاڪ جي شايانِ شان آهي تہ ٻئي طرف صاحب قرآن حضور نبي ڪريم صلي الله عليہ و آله وسلم ۽ صحابہ ڪرام جي شايانِ شان آهي.

مثال طور قرآن ڪريم ۾ جتي بہ حضور نبي ڪريم صلي الله عليہ وآله وسلم جو شان بيان ڪيو ويو آهي تہ انهن آيتن جو ترجمو ڪولي ڪولي صاف صاف لفظن ۾ ڪيو ويو آهي ۽ حضور نبي ڪريم صلي الله عليہ وآله وسلم جن جو شان مبارڪ نمايا رکيو ويو آهي.

ٻيو تہ جتي قرآن پاڪ ۾ صحابہ ڪرام ۽ ڪافرن لاءِ ساڳيو لفظ استعمال ٿيو آهي. اتي ان جي معنيٰ بہ ان لحاظ سان ڪئي وئي آهي، مثال طور لفظ "سُفَهَاءُ" جتي صحابہ

ڪرام ڏانهن منسوب آهي تہ ان جي معنيٰ **"بي سمجهہ"** لکي وئي آهي ۽ جڏهن ڪافرن لاءِ استعمال ڪيو ويو آهي تہ ان ساڳي لفظ جي معنيٰ **"بيوقوف"** لکي وئي آهي.

الله ڪريم قرآن پاڪ ۾ ڪيترين جاين تي پنهنجي ئي پيدا ڪيل شين جو قسم ڪنيو آهي. جن شين جي معنيٰ عام ترجمي ڪرڻ وارن اهڙي نموني ۾ لکي آهي جيڪا الله جي شايانِ شان نہ آهي. قسم هميشہ ڪنهن متبرڪ يا ڪنهن پياري شئي جو کڻبو آهي، تنهنڪري الله پاڪ پنهنجي نبي ڪريم صلي الله عليہ و آله وسلم سان جيڪي بہ شيون منسلڪ آهن انهن جو قسم ڪنيو آهي.

جهڙوڪ: لَآاُقْسِمُ بِهٰذَاالْبَلَدِ وَ اَنْتَ حِلٌّ بِهٰذَاالْبَلَدِ وَ وَالِدٍ وَّمَاوَلَدَ٥

يعني اي محبوب، اسان کي توهان جي شهر (مبارڪ) جو قسم! جنهن ۾ توهان جي رهائش آهي، ۽ توهان جي والدين ڪريمين ۽ توهان جي ذات اقدس جو قسم.

اهل سنت جا سيئي مفسرين ڪرام انهي ڳالهہ تي متفق آهن تہ جيستائين سائين ڪريم مڪہ مڪرمہ ۾ رهائش پذير هئا تيستائين اهو قسم مڪہ لاءِ هو ۽ جڏهن پاڻ ڪريم هجرت ڪري مديني منوره پهتا تہ ان ڏينهن کان وٺي قيامت تائين اهو قسم مديني لاءِ آهي ۽ سائين جن جي والدين جو قسم بہ اهو ثابت ٿو ڪري تہ سائين ڪريمن جا والدين الله تعاليٰ کي پيارا ۽ ان جي توحيد تي قائم هئا. جن لاءِ قرآن پاڪ جو هي دليل ڪافي آهيڪ

وتقلبلــ في الساجدين (شعراء: ٢١٩) اي محبوب اسان توهان جي نور کي صرف انهن پيشانين ۾ رکيو جيکي مون کي سجدو ڪندڙ هيون. يعني حضرت آدم کان وٺي حضرت عبدالله تائين. حضرت آدم عليه السلام کي جيڪو فرشتن کان سجدو ڪرايو ويو انهن سڀني فرشتن به آدم جي پيشاني ۾ سائين ڪريمن جو نور ڏسي سجدو ڪيو، پر شيطان کي اهو نبوت جو نور ڏسڻ ۾ نه آيو.

تفسير ڪبير ۾ علامه فخرالدين رازي رحمة الله عليه هي شعر لکيو آهي:

لَوْ اَبْصَرَ الشَّيْطٰنَ طَلْعَتَ نُوْرِهٖ
لَكَانَ اَوَّلُ مَنْ كَانَ سَجَدَ بِهٖ

جيڪڏهن شيطان حضرت آدم جي پيشاني ۾ سائين ڪريمن جو نور ڏسي ها ته يقيناً سڀني فرشتن کان پاڻ آدم کي پهرين سجدو ڪري ها.

وَالضُّحٰيۙ وَالَّيْلِ اِذَا يَغْشٰيۙ: اي محبوب اسان کي قسم آهي توهان جي چهري انور جو ۽ توهان جي سياه زلفن جو.

وقيله: محبوب توهان جي گفتار جو قسم.

قرآن ڪريم ۾ بار بار "اِذْ" جو لفظ استعمال ڪيو ويو آهي، جنهن جي معنيٰ سڀني تفسيرن هي لکي آهي ته: "اي محبوب توهان اهو وقت ۽ اهو قصو ياد ڪريو"

مثال طور: وَاِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ اِنِّيْ جَاعِلٌ فِي الْاَرْضِ خَلِيْفَةً (بقره: ٣٠) اي محبوب توهان اهو وقت ياد ڪريو، جڏهن توهان جي رب ملائڪن کي فرمايو ته

بيشڪ آئون زمين تي پنهنجو نائب (آدم عليہ السلام) مقرر ڪندڙ آهيان.

وَاِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوْا لِاٰدَمَ فَسَجَدُوْا اِلَّا اِبْلِيْس.

يعني اي محبوب توهان اهو وقت ياد ڪريو جڏهن اسان ملائڪن کي فرمايو، سجدو ڪريو پوءِ سيني سجدو ڪيو مگر ابليس نہ ڪيو.

وَاِذْقَالَ مُوْسيٰ لِقَوْمِهٖ- اي محبوب: اهو وقت ياد ڪر، جڏهن موسيٰ پنهنجي قوم کي چيو.

وَاِذْ اسْتَسْقيٰ مُوْسيٰ لِقَوْمِهٖ؛

۽ جڏهن موسيٰ پنهنجي قوم لاءِ پاڻيءَ جي طلب ڪئي.

مطلب تہ: قـرآن ڪريم ۾ الله پاڪ "اذ" جو لفظ استعمال ڪري محبوب ڪريمن کي مخاطب تي باربار ياد پئي ڏياريو آهي تہ اي محبوب فلانو واقعو، يا فلانو وقت، يا فلانو موقعو، يا فلاني ڳالهہ ياد ڪريو. جنهن جي معنيٰ آهي تہ اوهان يقينن اتي موجود هئا.

قرآن پاڪ ۾ ڪيترن ئي جاين تي الله پاڪ "اَلَمْ تَرَ" جو لفظ استعمال ڪيو آهي: جنهن جي معنيٰ آهي تہ ڇا توهان نہ ڏٺو؟ يعني يقيناً توهان ڏٺو.

مثال طور: اَلَمْ تَرَكَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِاَ صْحَابِ الْفِيْلِ.
(اي محبوب ڇا توهان نہ ڏٺو تہ اسان هاٿي وارن سان ڇا ڪيو)

اَلَمْ تَرَكَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ

(اي محبوب ڇا توهان نہ ڏٺو تہ توهان جي رب عاد (قوم) سان ڇا ڪيو.

انهن سيني مذكوره مثالن ذکر ڪرڻ جو مطلب آهي تہ سائين عبدالوحيد جان جيڪو ترجمو ڪيو آهي اهو محبوب جي شان ڪي اعليٰ ۽ ارفع ۽ واضح ڪري ٿو. جنهن ۾ محبوبن ڪريمن جي ذات اقدس کي ازل کان ابد تائين هر وقت ۽ هر هنڌ موجود ۽ حاضر ناظر هجڻ ثابت ڪيو آهي. جڏهن تہ ٻين ترجمن ۾ اها خاصيت نہ آهي.

الله تعاليٰ زمانن ۽ مڪانن جو خالق ۽ مالڪ آهي ۽ اهو بي نياز آهي. ان کي زماني جي قسم کڻڻ جي ڪهڙي ضرورت آهي. پر جنهن زماني جي سندن محبوب سان نسبت آهي، يعني محبوب پاڪ جي نبوت وارو زمانو؛ اهو زمانو بہ الله تعاليٰ کي ايترو پيارو ۽ اشرف لڳو جو پاڻ فرمايائين وَالْعَصْرِ؛ يعني اي محبوب مون کي تنهنجي زماني جو قسم. انهن مثالن لکڻ جو مطلب هي آهي تہ سائين عبدالوحيد جان، الحمد کان وٺي والناس تائين قرآن پاڪ جي ترجمي جو محور حبيب ڪريم صلي الله عليہ وآلہ وسلم جي شان اقدس کي بنايو آهي.

سائين عبدالوحيد جان سرهندي جو چوڻ آهي تہ هي قرآن پاڪ آهي ئي سموري جو سمورو محبوب پاڪ جي صفت ۽ ثنا سان ڀريو پيو آهي؛ تہ پوءِ جڏهن الله پاڪ قرآن پاڪ کي محبوب جي صفت ۾ نازل ڪري تہ اسان محبوب جا غلام ڀلا ڇو نہ محبوب شان بيان ڪريون. جنهن جو رب پاڻ ثنا خوان آهي، ۽ اسان هي ترجمو فقط محبوب پاڪ جو شان اقدس واضح ڪرڻ لاءِ ڪيو آهي. جڏهن تہ

ٻين ڪيترن ترجمن ۾ انهي ڳالهہ جو ڪوبہ خيال نہ ڪيو ويو آهي.

اهو الله جل جلاله جو محبوبن ڪريمن جي صدقي اسان تي خاص ڪرم آهي جو اسان ڪان پنهنجي محبوب جو شان بيان ڪرائي پيو ۽ اسان لاءِ سورت احزاب پاره ٢٢ ۾ الله تعاليٰ جو حڪم آهي.

ترجمہ: "بيشڪ الله تعاليٰ ۽ سندس ملائڪ نبي ڪريم صلي الله عليہ و آله وسلم تي درود موڪلين ٿا، اي ايمان وارؤ! اوهين بہ مٿس درود موڪليو ۽ چڱي طرح سلام موڪليو." جن الله تعاليٰ جي انهي حڪم کي نہ مڃيو ۽ درود ۽ سلام نہ موڪليو تہ انهن لاءِ الله تعاليٰ انهي آيت سان گڏ يڪدم ٻي آيت ۾ درود ۽ سلام نہ پڙهڻ وارن لاءِ سزا بہ تجويز فرمائي آهي. "يعني بيشڪ جيڪي ماڻهو الله تعاليٰ ۽ سندس رسول اڪرم کي ايذاءُ ڏين ٿا انهن تي دنيا ۽ آخرت ۾ الله جي لعنت آهي ۽ الله تعاليٰ انهن لاءِ ذلت وارو عذاب تيار ڪري رکيو آهي."

☆☆☆

قرآن پاڪ جي ترجمي کان سواءِ سائين عبدالوحيد جان ٻيا بہ ڪيترائي سرڪار جي ثنا ۾ اهم علمي ۽ روحاني ڪم سرانجام ڏنا آهن جن جو مختصر ذڪر خير هي آهي:

١. **بيان الرحمان في ترجمة القرآن:** قرآن ڪريم جو سنڌي ۾ عام فهم ۽ تفسيري ترجمو آهي جيڪو ١٥ پارن تائين ڇهہ هزار نسخا شايع ٿي في سبيل الله تقسيم ڪيا ويا آهن.

٢. **دلائل الخيرات:** هي اهو مستند ۽ جامع درود پاڪ جو مجموعو آهي جيڪو پوري دنيا ۾ قرآن پاڪ کان پوءِ سڀ کان وڌيڪ پڙهيو وڃي ٿو ۽ پوري دنيا جا ماڻهو ان جا لکين نہ، ڪروڙين نہ، بلڪہ اربين ختما پڙهي چڪا آهن ۽ درود شريف جا جيڪي بہ صيغا موجود آهن اهي سڀ دلائل الخيرات مان ورتل آهن انهي دلائل الخيرات جي سائين جن کي مديني منوره جي شيخ الدلائل کان سند بہ مليل آهي. سائين عبدالوحيد جان هن ڪتاب جو سنڌي ۾ عام فهم ترجمو ڪري شايع ڪرايو آهي جنهن جون ٻارنهن هزار ڪاپيون شايع ٿي في سبيل الله تقسيم ڪيون ويون آهن.

٣. **قصيده برده شريف:** هي اهو عظيم قصيدو شريف آهي جيڪو سرور ڪائنات جي خدمت ۾ مقبول آهي ۽ مشرق کان مغرب تائين پوري عالم اسلام ۾ وڏي

محبت سان پڙهيو وڃي ٿو. هن ڪتاب جو پڻ سائين عبدالوحيد جان سنڌي ۾ هڪ منفرد ۽ آسان ترجمون ڪري ستن بابن ۾ مرتب ڪيو آهي، جنهن جون ڇهه هزار ڪاپيون شايع ڪري في سبيل الله تقسيم ڪيون ويون آهن.

۴. متبرڪ وظيفا: هن ڪتاب ۾ اڄ ڪلهه جي عام مسلمانن جي رهنمائي لاءِ سڄي سال جي متبرڪ راتين جا فضائل، ورد، وظائف، ختم خواجگان ۽ حزب البحر ۽ سائين جن جون جوڙيل سنڌي نعتون ۽ مناجاتون شامل ڪيون ويون آهن. هن ڪتاب جون ست هزار ڪاپيون شايع ڪري في سبيل الله تقسيم ڪيون ويو آهن.

۵. درود مقدس: هي اهو عظيم منفرد ۽ مقبول درود شريف آهي، جنهن کي پڙهي جيڪا به دعا گهري وڃي ته اها يقينن مقبول ٿي وڃي ٿي، هن درود شريف کي سائين جن نئين سر سينگاريو آهي جنهن جون ٽي هزار ڪاپيون شايع ڪري في سبيل الله تقسيم ڪيون ويون آهن.

ان کان علاوه سائين جن اسان جي ٻين ڪتابن جهڙوڪ: برڪات الصلوات، حج جي ڪتابن، مديني ۽ مڪي جون دعائون، قرآني دعائون ۽ دعاءِ عرفه وغيره جي نظرثاني ۽ ترجمو به سائين جن ڪيو آهي.

ان کان سواءِ سائين جن Ph.D جي ڊگري لاءِ "قرآن ڪريم ۽ شاهه لطيف" تي ريسرچ ڪري رهيا آهن، جنهن جو موضوع هي بيت آهي:

جي تو بيت پائيا، سي آيتون آهين
نيو من لائين، پريان سندي پار ڏي
(شاهہ)

منهنجي دعا آهي تہ الله تعاليٰ سائين جن تي پنهنجو ڪرم، پنهنجي مهرباني ۽ پنهنجي عنايت برقرار رکي ۽ حضور نبي ڪريم صلي الله عليہ و آله وسلم جي نظر عنايت، نظر ڪرم ۽ نظر شفقت مٿن قائم رهي ۽ پنهنجي بزرگن جي مدد قائم ۽ دائم رهي، جيئن هي فيض ۽ برڪت جو روان روحاني درياءَ سيني مسلمانن ڪي حقيقي محبوبي فيض سان سيراب ڪندو رهي ۽ اسان مريدن ڪي سندن رهنمائي سدائين حاصل هجي. (آمين)

☆☆

آئون جناب حضرت صاحب سائين آغا عبدالحميد جان سرهندي مدظلہ العاليہ جن جي خدمت ۾ مبارڪباد پيش ڪريان ٿو جو سائين جن جي تعليم ۽ تربيت جي فيوضات ۽ برڪات سان سندن فرزند ارجمند هن قرآن ڪريم جي مترجم، قرآن ڪريم جو ترجمو ۽ ٻيا ڪافي ديني ڪتاب لکي اسان مريدن عقيدتمندن مخلصن ۽ پوري سنڌ جي مسلمانن ڪي پنهنجي فيض سان مستفيض ڪيو آهي.

ان ڪان علاوه اسان هن درگاهہ جي سڄي جماعت ۽ سيني مخلصن ۽ حاضرين مجلس ڪي ٻہ هن عظيم ڪم سرانجام ڏيڻ تي مبارڪباد پيش ڪريون ٿا.

الله تعاليٰ جي فضل و ڪرم ۽ محبوبن ڪريمن جي خاص عنايتن سان هن ترجمي جي اشاعت جو ڪم منهنجي حصي ۾ آيو آهي ۽ الحمدلله ان جي مڪمل اشاعت جو ارادو رکان ٿو ۽ الله پاڪ ۽ ان جي رسول پاڪ کان ان جي مڪمل اشاعت جي سلسلي ۾ مدد طلب ڪريان ٿو. مي جيڪو ڪجهه آئون ڪري رهيو آهيان اهو سڀ ڪجهه منهنجي مرشدن ڪريمن جي دعا ۽ ڪرم نوازي سان آهي.

هن عظيم ڪم ۾ تمام گهڻي دل و جان ۽ محبت سان اسان جو ساٿ. اسان جي پياري ڪاتب فيض محمد پتافي سڪندري ڏنو آهي ۽ اسان سان هر وقت هنن محبوب ڪمن ۾ گڏ آهي. ۽ نيوگرين پريس جي مالڪ سيد واجد علي حسني سهڻي نموني ساٿ نڀايو آهي.

علاوه ازين جناب قاضي عبدالقدوس راجڙ صاحب جن هن قرآن پاڪ جي پنجن پنجن پارن جون پنج پنج هزار ڪاپيون عمده نموني سان ڇپرائي في سبيل الله تقسيم ڪيون آهن ۽ برڪات الصلوات، قصيده برده، متبرڪ وظيفا ۽ دلائل الخيرات جون ٽي ٽي هزار ڪاپيون ڇپائي في سبيل الله تقسيم ڪيون آهن ۽ اهو سلسلو جاري رکيو اچن ۽ هن ڪم ۾ اسان جو سچو ساٿ ڏيئي رهيا آهن. الله تعاليٰ اسان جي انهن سڀني مخلص ساٿين کي دين ۽ دنيا ۾ ڪاميابي ۽ ترقي عطا فرمائي. (آمين)

اِنَّ هٰذَا الْقُرْآنَ يَهْدِيْ لِلَّتِيْ هِيَ اَقْوَمُ وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِيْنَ.

بيشڪ هي قرآن ڪريم انهن ماڻهن کي هدايت ڏي ٿو. جيڪي ان کي پڙهي، ان تي عمل ڪن ٿا ۽ اهڙن مومنن کي جنت جي بشارت ڏئي ٿو.

اسين پر اميد آهيون تہ پڙهندڙ اسان جي هن ڪوشش مان ڀرپور فائدو وٺندا ۽ قرآن پاڪ جي ترجمي کي پاڻ پڙهندا ۽ پنهنجي اولاد پنهنجي دوستن واسطيدارن کي هي الله ۽ الله جي رسول جو پيغام پهچائي پنهنجا ٻئي جهان موچارا ڪندا.

طالب دعا و دعاگو

سيد قمر الزمان شاهہ تڪڙائي

(پڙ پوٽو سيد ميران محمد شاهہ اول)

لطيف آباد نمبر ۲ حيدرآباد سنڌ

قرآن ڪريم جا فضائل

(۱) حضرت سيدنا فاروق اعظم رضي الله عنہ کان روايت آهي، پاڻ ڪريمن ارشاد فرمايو، تہ الله تعاليٰ هن قرآن ڪريم سان گهڻن ماڻهن کي بلند ڪري ٿو ۽ گهڻن ماڻهن کي پست ڪري ٿو. يعني جيڪي ماڻهو اُن تي ايمان آڻن ٿا ۽ اُن تي عمل ڪن ٿا انهن لاءِ بَلندي آهي ۽ جيڪي ائين نہ ٿا ڪن اُنهن لاءِ پستي آهي. (هيءَ حديث صحيح مسلم ۾ موجود آهي.)

(۲) حضرت سيدنا عثمان ابن عفان رضي الله تعاليٰ عنہ کان روايت آهي، تہ پاڻ ڪريمن صلي الله عليہ و آله وسلم جن ارشاد فرمايو: تہ توهان مان سڀ کان بهتر شخص اهو آهي جنهن قرآن ڪريم سکيو ۽ ٻين کي قرآن ڪريم سيکاريو.

(هيءَ حديث شريف صحيح بخاري شريف ۽ صحيح مسلم شريف ۾ موجود آهي.)

(۳) حضرت سيدنا علي ابن ابي طالب رضي الله تعاليٰ عنہ کان روايت آهي تہ پاڻ ڪريمن صلي الله عليہ و آله وسلم جن ارشاد فرمايو: تہ عن قريب اهو وقت ايندو جڏهن فتنا پيدا ٿيندا. مون عرض ڪيو، تہ يا رسول الله ﷺ پوءِ انهن فتنن کان نڪرڻ جو ڪهڙو ذريعو هوندو؟ پاڻ ڪريم ﷺ جن ارشاد فرمايو، تہ ڪتاب الله (يعني

قـرآن ڪريم). جو تہ اُن ۾ توهان کـان اڳين جا حـالات آهن ۽ توهان کـان پوءِ جون خبـرون آهن ۽ توهان جي (موجوده) معاملن جا احڪامات آهن. ۽ اهو قرآن ڪريم فيصلہ ڪُن قـول آهي ۽ بي فـائدو قـول نہ آهي. جيڪو سرڪش ماڻهو قرآن ڪريم کي ڇڏيندو، الله تعاليٰ اُن کي ختم ڪري ڇڏيندو ۽ جيڪو مـاڻهو قرآن ڪريم کـان سـواءِ ڪنهن ٻئي ڪتـاب ۾ هدايت تلاش ڪندو، الله تعاليٰ اُن کي گـمراهہ ڪندو. فـقط قرآن ڪريم ئي الله تعاليٰ جي مضبوط رسي آهي ۽ اُهوئي ذِڪر حڪيم آهي، ۽ اهوئي صـراط مـسـتقيم آهي. اهو ئي قـرآن ڪريم آهي، جنهن کي انسـاني خواهش سـان ڪابہ لغرش ڏئي نہ ٿي سگهجي. زبانون اُن سان ملتبس ٿي (مُنجهي) نہ ٿيون سگهن. عالم قـرآن ڪريم جي علم کـان مـسـتـغني (بي نيـاز) ٿي نہ ٿـا سگهن ۽ اهو گـهـٽـي ۽ بار بار پڙهڻ جي باوجود پراڻو نہ ٿو ٿئي ۽ اُن جا عجائبات ختم نہ ٿا ٿين قـرآن ڪريم جي مطابق چوندڙ سـچو آهي ۽ اُن تي عـمل ڪندڙ ثواب جو مـسـتحق آهي ۽ اُن جي مـوافق فـيصلو ڪندڙ عادل آهي، اُن ڏانهن سڏيندڙ صحيح رستي ڏانهن هدايت يافتہ ٿئي ٿو.

(هيءَ حديث شريف جامع ترمذي شريف ۽ دارمي شـريف جي آهي ۽ علامہ جلال الدين سـيـوطي الأتقان فِي علومِ القرآن ۾ درج ڪئي آهي.)

حضرت عبدالله بن عباس رضي الله عنہ کان روايت

آهي، تہ رسول الله ﷺ جن ارشاد فرمايو، تہ بيشڪ جنهن ماڻهو جي سيني ۾ قرآن ڪريم مان ڪا شي ناهي، اهو ماڻهو ويران گهر جي مثال آهي. هيءَ حديث جامع ترمذي ۽ دارمي ۾ آهي، ۽ امام ترمذي فرمايو تہ هيءَ حديث صحيح آهي.

حضرت عبدالله بن مسعود رضي الله عنه ڪان روايت آهي، تہ رسول الله ﷺ جن ارشاد فرمايو، تہ جيڪو ماڻهو قرآن ڪريم مان (فقط) هڪ اکر پڙهي ٿو، اُن کي ان جي عيوض هڪ نيڪي ملندي، جيڪا ڏهن نيڪين جي برابر هوندي. (پاڻ فرمايائون) تہ آئون ائين نہ ٿو چوان تہ "الــم" هڪ حرف آهي، پر الف هڪ حرف آهي ۽ لام ٻيو حرف آهي ۽ مِيم ٽيون حرف آهي. (هيءَ حديث جامع ترمذي ۽ دارمي ۾ آهي.)

جضرت معاذ رضي الله عنہ ڪان روايت آهي، تہ رسول الله ﷺ جن اُرشاد فرمايو، تہ جنهن ماڻهو قرآن ڪريم پڙهيو ۽ جيڪي ڪجهہ اُن ۾ لکيل آهي اُن مطابق عمل ڪيو، تہ اُن جي پيءُ ماءُ کي قيامت جي ڏينهن تاج پارايو ويندو، اُن (تاج) جي روشني اُن سج ڪان وڌيڪ احسن هوندي، جيڪو دنيا ۾ توهان جي گهرن تي ايرندو هو، پوءِ توهان جو رايو اُن تي عمل ڪندڙ شخص بابت ڇا آهي؟ (هيءَ حديث احمد ۽ ابوداؤد ۾ آهي)

حضرت براء بن عازب رضي الله عنہ ڪان روايت آهي، تہ رسول الله ﷺ جن ارشاد فرمايو، تہ توهان قرآن ڪريم کي پنهنجي (سهڻن) آوازن سان سينگاريو. (هيءَ

حديث احمد، ابوداؤد، ابن ماجہ ۽ دارمي ۾ آهي.)

حضرت ابو سعيد بن مُعليٰ رضي الله تعاليٰ عنہ کان روايت آهي، تہ آئون مسجد شريف ۾ نماز پڙهي رهيو هوس، پوءِ نبي ڪريم ﷺ جن مونکي سڏيو، پوءِ مون ڪين جواب نہ ڏنو. اَن کان پوءِ آئون سندن حضور ۾ آيس ۽ مون عرض ڪيو تہ يا رسول الله ﷺ آئون نماز پڙهي رهيو هوس. پاڻ ڪريمن فرمايو، ڇا! الله تعاليٰ (قرآن ڪريم ۾) ائين نہ فرمايو آهي: تہ اِستَجِيبُوا لله وِلِلرسولِ اِذا دعاکم- ترجمو (توهان الله ۽ الله جي رسول جي دربار ۾ حاضر ٿيو جڏهن توهان کي سڏين). اَن کان پوءِ پاڻ ڪريمن فرمايو: ڇا آئون توکي قرآن ڪريم جي اُها هڪ عظيم سورة نہ سيکاريان، اَن کان اڳ ۾ جو تون مسجد کان ٻاهر نڪرين! پوءِ پاڻ ڪريمن منهنجي هٿ مان جهليو، پوءِ جڏهن اسان ٻاهر نڪرڻ جو ارادو ڪيو، مون عرض ڪيو تہ يا رسول الله، توهان فرمايو هو تہ آئون توکي قرآن ڪريم جي هڪ عظيم سورة سيکاريندس. پاڻ ڪريمن فرمايو (اُها) اَلحمد شريف آهي ۽ اهائي سَبعَ مثاني ۽ قرآن عظيم آهي جيڪو مون کي ڏنو ويو آهي. (هيءَ حديث بخاري شريف ۾ موجود آهي.)

حضرت ابوسعود رضي الله عنہ کان روايت آهي، تہ رسول الله ﷺ جن ارشاد فرمايو، تہ جيڪو ماڻهو سورة بقره جون آخري ٻہ آيتون (اٰمَنَ الرسول - کان- فانصرنا علي القوم الکفرين تائين) سمهڻ وقت پڙهندو، اُهي اُن

لاءِ ڪافي آهن.

هي حديث بخاري شريف ۽ مسلم شريف ۾ موجود آهي.

حضرت معقل بن يسار رضي الله تعاليٰ عنہ کان روايت آهي، تہ رسول الله صلي الله عليہ وآله وسلم جن ارشاد فرمايو، جنهن شخص سورة يس، الله جي رضامندي لاءِ پڙهي، تہ اُن جا اڳيان سيئي گناهہ بخش ڪيا ويا. پوءِ توهان سورة يس پنهنجي فوت ٿيلن تي پڙهو. (هي حديث بيهقي شريف ۾ موجود آهي.)

حضرت علي رضي الله تعاليٰ عنہ کان روايت آهي، تہ رسول الله صلي الله عليہ وآله وسلم جن ارشاد فرمايو، تہ هر شي جي زينت ۽ خوبصورتي هوندي آهي ۽ قرآن ڪريم جي زينت سُورة رحمٰن آهي. (هي حديث مشڪواة شريف ۾ موجود آهي.)

قرآن ڪريم مؤمنن لاءِ شفا آهي

درحقيقت سمورو قرآن ڪريم مؤمنن لاءِ شفا ۽ رحمت آهي، پر هن مختصر ڪتاب اندر قرآن ڪريم جي ڪجهه آيتن جا فائدا ۽ پڙهڻ جي ترتيب لکون ٿا. اميد ته پڙهندڙن کي انهن مان فيض ۽ فائدو حاصل ٿيندو.

١. آيات شفا

(١) وَيَشْفِ صُدُوْرَ قَوْمٍ مُّؤْمِنِيْنَ ○ (٢) وَشِفَآءٌ لِّمَا فِي الصُّدُوْرِ ○
(٣) يَخْرُجُ مِنْ بُطُوْنِهَا شَرَابٌ مُّخْتَلِفٌ اَلْوَانُهٗ فِيْهِ شِفَآءٌ لِّلنَّاسِ ○
(٤) وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْاٰنِ مَاهُوَ شِفَآءٌ وَّرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِيْنَ ○ (٥) وَاِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِيْنِ ○ (٦) قُلْ هُوَ لِلَّذِيْنَ اٰمَنُوْا هُدًي وَّ شِفَآءٌ ○

قرآن ڪريم جون هيءَ ڇهه آيتون جيڪڏهن ڪنهن به مريض کي چيني جي ٿانو تي لکي؛ ست ڏينهن پيارجن ته ان کي هر قسم جي بيماري مان شفا ملندي.

٢. فَسَيَكْفِيْكَهُمُ اللهُ وَهُوَ السَّمِيْعُ الْعَلِيْمُ ○

وقت جو حاڪم، زميندار، يا بالا آفيسر ڪنهن شخص تي سخت ناراض هجي ته هي آيت شريف پڙهي پاڻ تي دم ڪري اُن جي سامهون ويندو ته اهو اُن تي مهربان ٿيندو.

٣. قُلِ اللّٰهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَآءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَآءُ ۡ وَتُعِزُّ مَنْ تَشَآءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَآءُ

بِيَدِكَ الْخَيْرُ ؕ اِنَّكَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ○

قرض جي ادائگي لاءِ روزانو ست دفعا فجر جي نماز کان پوءِ ۽ ست دفعا عشاجي نماز کان پوءِ ۴۰ ڏينهن مذڪوره آيت شريف پڙهي ته قرض جلد ادا ٿي ويندو.

۴. رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوْبَنَا بَعْدَ اِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَّدُنْكَ رَحْمَةً ۚ اِنَّكَ اَنْتَ الْوَهَّابُ ○

روزانو هر نماز کان پوءِ، هي آيت شريف دُعا طور پڙهي ته اُن ماڻهو جو مِن جهان مان ايمان سان خاتمون بالخير ٿيندو.

۵. رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَّدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً ۚ اِنَّكَ سَمِيْعُ الدُّعَآءِ ○

بي اولاد ماڻهو هي آيت شريف ڪثرت سان پڙهن ته الله تعاليٰ کين اولاد دعا ڪندو.

۶. حَسْبُنَا اللّٰهُ وَنِعْمَ الْوَكِيْلُ ○

دشمن جي دفع ڪرڻ لاءِ هي آيت شريف روزانو هڪ سؤ دفعا پڙهي دُعا گهري ته سندس دشمن دفع ٿي ويندا.

۷. اَللّٰهُ لَطِيْفٌ بِعِبَادِهٖ يَرْزُقُ مَنْ يَّشَآءُ ۚ وَهُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيْزُ ○

رزق روزي جي برڪت لاءِ هي آيت شريف روزانو هڪ سو دفعا پڙهي دُعا گهري ته سندس رزق روزي ۾ برڪت ٿيندي.

۸. رَبَّنَآ اَخْرِجْنَا مِنْ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ اَهْلُهَا ○

خراب مُلڪ يا علائقي ۾ ڦاسي پوي ته هيءَ آيت روزانو صبح ۽ شام ڪثرت سان پڙهي دُعا گهري ته اُن مُلڪ ۽ علائقي مان باعزت ٻاهر نڪرندو.

۹. رَبَّنَا ظَلَمْنَآ اَنْفُسَنَا وَاِنْ لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُوْنَنَّ مِنَ الْخٰسِرِيْنَ ○

سمورن گناهن معاف ڪرائڻ لاءِ فرض نماز کان پوءِ هميشه هي آيت پڙهي ته سندن سمورا گناهه معاف ڪيا ويندا.

١٠. لِيَرْبِطَ عَلٰى قُلُوْبِكُمْ وَيُثَبِّتَ بِهِ الْاَقْدَامَ ○

دل جي ڌڪي لاءِ روزانه ٨١ دفعا هيءَ آيت پڙهي پنهنجي دل ۽ سيني تي دم ڪري ته جلد مڪمل صحت ياب ٿيندو.

١١. فَلَمَّآ اَلْقَوْ قَالَ مُوْسٰى مَاجِئْتُمْ بِهِ السِّحْرَ اِنَّ اللهَ سَيُبْطِلُهٗ اِنَّ اللهَ لَا يُصْلِحُ عَمَلَ الْمُفْسِدِيْنَ ○ وَ يُحِقُّ اللهُ الْحَقَّ بِكَلِمٰتِهٖ وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُوْنَ ○

سِحر ۽ جادو کي دفع ڪرڻ لاءِ لاءِ هي آيتون پاڻي تي پڙهي اُن ماڻهو جي منهن ۽ مٿي تي ڇنڊا هڻو جنهن تي سحر جو اثر هجي، سحر ۽ جادو بلڪل ختم ٿي ويندو.

١٢. فَاللهُ خَيْرٌ حَافِظًا وَّهُوَ اَرْحَمُ الرّٰحِمِيْنَ ○

خوف ۽ خطري کي ختم ڪرڻ لاءِ هي آيت ڪثرت سان پڙهي ته خوف ۽ خطرو جلد دفع ٿي ويندو.

١٣. بِسْمِ اللهِ مَجْرٖىهَا وَمُرْسٰىهَا اِنَّ رَبِّيْ لَغَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ○

سواريءَ تي سوار ٿيڻ وقت هيءَ آيت شريف پڙهو ته سفر جي سختين ۽ آفتن کان محفوظ رهندو.

١٤. وَبِالْحَقِّ اَنْزَلْنٰهُ وَبِالْحَقِّ نَزَلَ وَمَآ اَرْسَلْنٰكَ اِلَّا مُبَشِّرًا وَّ نَذِيْرًا ○

هر مرض ۽ درد دفع ڪرڻ لاءِ اُن جاءِ تي هٿ رکي ٥ دفعا هي آيت پڙهي دم ڪريو ته اها تڪليف دور ٿي ويندي.

١٥. رَبِّ اشْرَحْ لِيْ صَدْرِيْ ○ وَيَسِّرْ لِيْٓ اَمْرِيْ ○ وَاحْلُلْ

عُقْدَةً مِّنْ لِّسَانِيْ يَفْقَهُوْا قَوْلِيْ ۝

ذهانت ذڪاوت لاءِ مذڪوره آيتون فجر نماز ڪان پوءِ ٢١ دفعا پڙهي تہ ذهين ۽ زڪي ٿيندو.

١٦. رَبِّ زِدْنِيْ عِلْمًا ۝

علم ۽ عرفان جي واڌاري لاءِ روزانہ هڪ سو دفعا پڙهي تہ علم ۽ عرفان ۾ اضافو ٿيندو.

١٧. لَهٗ مَافِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۚ وَهُوَالْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ ۝

زراعت ۽ پوڪ جي هر قسم جي مرضن دفع ڪرڻ لاءِ هيءَ آيت ١٠٠ دفعا پڙهي، واريءَ تي دم ڪجي پوءِ اها واري اُن پوڪ تي ڇٽڪارجي تہ مرض ختم ٿي ويندو.

١٨. وَشِفَآءٌ لِّمَا فِي الصُّدُوْرِ ۝

دل جي هر قسم جي بيمارين لاءِ روزانہ ١٠٠ دفعا پڙهي پنهنجي دل ۽ سيني تي دم ڪريو جلد فائدو ملندو.

١٩. اَلْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلٰى اَفْوَاهِهِمْ ۝

دشمن جي زبان بند ڪرڻ لاءِ روزانو صبح شام ٣٣-٣٣ دفعا پڙهي تہ دشمن جي زبان کي مهر لڳي ويندي.

٢٠. رَبِّ اَصْلِحْ لِيْ فِيْ ذُرِّيَّتِيْ ۚ اِنِّيْ تُبْتُ اِلَيْكَ وَاِنِّيْ مِنَ الْمُسْلِمِيْنَ ۝

نافرمان اولاد جي هدايت لاءِ هيءَ آيت شريف ڪثرت سان پڙهي تہ اولاد فرمانبردار ۽ صالح ٿيندو.

٢١. وَاِنْ يَّكَادُ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا لَيُزْلِقُوْنَكَ بِاَبْصَارِهِمْ لَمَّا سَمِعُوْا الذِّكْرَ وَيَقُوْلُوْنَ اِنَّهٗ لَمَجْنُوْنٌ ○ وَمَاهُوَ اِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعٰلَمِيْنَ ○

بد نظر لاء هي آيت شريف لکي تعويذ جي صورت ۾ پائي ڇڏي ته بدنظر جو اثر ختم ٿي ويندو.

٢٢. لَا يُصَدَّعُوْنَ عَنْهَا وَلَا يُنْزِفُوْنَ ○

مٿي جي سور لاء هي آيت شريف ٣٢ دفعا پڙهي پنهنجي هٿ تي دم ڪري پوءِ پنهنجي هٿ کي پنهنجي مٿي تي ڦيرائي ته مٿي جو سور ختم ٿي ويندو.

٢٣. اِذَا السَّمَآءُ انْشَقَّتْ ○ وَاَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ○ وَاِذَا الْاَرْضُ مُدَّتْ ○ وَاَلْقَتْ مَا فِيْهَا وَتَخَلَّتْ ○

ولادت ۾ آساني لاء هي آيتون ١٣ دفعا پڙهي پاڻي تي دم ڪري ان عورت کي پيارجن جنهن کي وضع حمل جي تڪليف آهي. انهن آيتن جي برڪت سان ٻار ڄڻڻ ۾ ڪيس آساني ٿيندي.

٢٤. وَلِكُلِّ نَبَاٍ مُّسْتَقَرٌّ ○

ڏندن جي سور لاء هي آيت پنهنجي سور واري ڏند تي هٿ رکي ٩٩ دفعا پڙهي ته سور ختم ٿي ويندو.

٢٥. اِنَّا اَعْطَيْنٰكَ الْكَوْثَرَ ○ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ ○ اِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْاَبْتَرُ ○

يرقان ۽ ٻرهل لاء هي آيتون پڙهي پاڻ تي روزانه ٧ دفعا

صبح ۽ ۷ دفعا شام دم ڪري ۽ ڪارن مرچن تي ۷ دفعا پڙهي دم ڪري صبح جو نيراني ۷ ڪارا مرچ استعمال ڪري ته يرقان ۽ پرهل ختم ٿي ويندي.

نوٽ: اسان هي جيڪي به قرآن ڪريم جون آيتون لکيون آهن، انهن جي پڙهڻ وقت اول ۽ آخر ۾ درودشريف ضرور پڙهندا ۽ اسان جي طرفان سيني مسلمانن کي هن آيتن کي پڙهي فائدي حاصل ڪرڻ جي اجازت آهي.

بقلم؛

عبدهٗ عبدالوحيد سرهندي

قرآن ڪريم تي هڪ مؤدبانه نظر

قرآن ڪريم جا ——— ٣٠ ——— پارا آهن

قرآن ڪريم جون ——— ١١٤ ——— سورتون آهن

قرآن ڪريم جا ——— ٥٥٨ ——— رڪوع آهن

قرآن ڪريم جون ——— ٦٦٦٦ ——— آيتون آهن

قرآن ڪريم جا ——— ٣٢٢٠٦٧١ ——— حرف آهن

قرآن ڪريم جا ——— ١٤ ——— سجدا آهن

قرآن ڪريم جون ——— ٧ ——— منزلون آهن

قرآن ڪريم جا ——— ١٤ ——— حرف مقطعات آهن

قرآن ڪريم جون ——— ٨٨٠٤ ——— پيشون آهن

قرآن ڪريم جون ——— ٥٣٠٢٢٣ ——— زبرون آهن

قرآن ڪريم جون ——— ٩٥٨٢ ——— زيرون آهن

قرآن ڪريم جون ——— ١٧٧١ ——— مَدون آهن

قرآن ڪريم جون ——— ١٢٧٤ ——— شَدون آهن

قرآن ڪريم جا ——— ١٠٥,٦٨٤ ——— نقطا آهن

هيءُ اهو عظيم ۽ مقدس قرآن ڪريم آهي جيڪو الله تعاليٰ جي حُڪم مطابق ٢٣ سالن جي عرصي ۾ صَاحِبِ قرآنِ مُحَمد رُسولُ اللهِ صلي الله عليه و آله وسلم تي نازل ٿيو.

بقلم عبد

مديني جيمبر جي
هڪ عظيم ۽ منفرد دُعا

الله جي پياري حبيب سرور ڪائنات فخر موجودات ﷺ جن عرب جي سر زمين تي دين اسلام جي تبليغ جي ابتدا ڪئي. مڪہ مڪرمه ۽ آس پاس جا ماڻهو آهستي آهستي مشرف بہ اسلام ٿيندا رهيا. ايستائين جو انهن صحابہ ڪرام جو تعداد ٣٩ تي اچي پهتو. پر اُن جي باوجود ديني تبليغ علي الاعلان نہ ٿيندي هئي ۽ جيڪي تبليغ ٿي رهي هئي سا مخفي ٿي رهي هئي. مسلمان جيڪڏهن عبادت الاهي ۽ ديني احڪام تي عمل ڪندا هئا. سو بہ مخفي طور ڪندا هئا.

دين اسلام، کي اُن وقت هڪ عظيم شخصيت جي گهُرج هئي، جنهن سان دين معزز ۽ مشرف ٿئي. الله پاڪ جي پياري رسول ﷺ عام طرح تہ مڪي جي سيني ماڻهن کي دين جو پيغام پهچايو، پر الله جي رسول جي دل ۾ ان عظيم شخصيت کي راهہ راست تي آڻڻ جي خواهش پيدا ٿي، جنهن سان دين معزز مشرف ۽ مضبوط ٿئي ۽ دين جي علي الاعلان تبليغ ۽ تشهير ٿئي. هڪ ڏينهن حضرت عمر بن خطاب غلط ارادي سان تلوار هٿ ۾ ڪٽي الله جي رسول ﷺ جي دربار ۾ اچي رهيا هئا. الله جي

رسول حضرت عمر بن خطاب جي حق ۾ هيءَ هڪ عظيم ۽ منفرد دعا گهري، جنهن سان سندن تقدير مٽجي وئي. اَن دُعا جا، الفاظ مُبارڪ هي آهن جيڪي حديث ۽ تاريخ اسلام جي مستند ڪتابن ۾ موجود آهن:

اَللّهُمَ اَعِزالاِسلام وَفِي رِواية اخري اَللّهم اَيِدِ الاسلام بِعُمرِ بن خطاب خاصة [1] -

(اي منهنجا رب تون اسلام کي خاص عمر بن خطاب جي ايمان آڻڻ سان معزز ۽ مضبوط بناءِ.)

هن دُعا جو اهو اثر ٿيو جو حضرت عمر بن خطاب اسلام ۾ داخل ٿيا ۽ اهڙي طرح ۴۰ صحابہ ڪرام جو تعدادِ مڪمل ٿيو. سندن ايمان آڻڻ سان مسلمانن ۾ هڪ عظيم خوشي جي لهر پيدا ٿي ۽ پاڻ ۾ هڪ ٻئي کي مبارڪون پيش ڪيائون. حضرت عبدالله بن عباس کان [2] روايت آهي تہ جنهن وقت حضرت عمر بن خطاب اسلام آندو تہ حضرت جبرئيل عليہ السلام نازل ٿيو ۽ عرض ڪيائين تہ اي الله جا پيارا حبيب، آسمان وارا عمر بن خطاب جي ايمان آڻڻ تي توهان کي مبارڪباد پيش ڪن ٿا ۽ الله جي پياري حبيب جي طرفان حضرت عمر بن خطاب رضي الله تعاليٰ عنه کي فَارُوقُ [3] جو لقب عطا ڪيو ويو. فاروق جي معنيٰ آهي حق ۽ باطل جي وچ ۾ فرق ڪندڙ.

---

(۱) سُنن ابن ماجه، تاريخ الخلفاء للسيوطي الاصابة في تميزالصحابة.
(۲) سنن ابن ماجه و حاڪم. (۳) تاريخ الخلفاء للسيوطي.

حضرت فاروق اعظم نبوت جي ڇهين سال ذوالحج جي مهيني ۾ اسلام قبول ڪيو، اُن وقت سندن عمر ٢٧ سال هئي، سندن سلسلہ نسبت هن ريت آهي: حضرت عمر بن خطاب بن عبدالعزيٰ بن رياح بن قُرط بن رزاح بن عدي بن ڪعب بن لوي القرشي العدوي.

حضرت فاروق اعظم رضي الله تعاليٰ جن فرمائن ٿا [١] تہ اسلام آڻڻ کان پوءِ مون الله جي پياري حبيب صلي الله عليہ و آله وسلم جي دربار اقدس ۾ عرض ڪيو، تہ يا رسول الله ﷺ ڇا اسين حق تي ناهيون؟ الله جي پياري حبيب فرمايو بيشڪ اسين يقيناً حق تي آهيون. اُن تي مون عرض ڪيو تہ پوءِ هي مخفي رهڻ ۽ حجاب ڇا جي لاءِ آهي! پوءِ اسين سيئي مسلمان گڏجي دار ارقم مان ٻہ صفون ٺاهي ٻاهر نڪتاسين، هڪ صف ۾ سيدنا امير حمزه رضي الله تعاليٰ عنہ هئا ۽ هڪ صف ۾ آئون هئس ۽ اهڙي طرح اسين مسجد الحرام ۾ داخل ٿياسين، قريش خاندان وارن جڏهن مون کي ۽ (حضرت) امير حمزه رضي الله عنہ کي مسلمانن سان گڏ ڏٺو تہ اهي بي حد پريشان ٿيا. (حضرت امير حمزه حضرت عمر کان فقط ٽي ڏينهن اڳ مسلمان ٿيا هئا)

حضرت عبدالله بن مسعود کان روايت آهي [٢] تہ جنهن ڏينهن کان حضرت فاروق اعظم ايمان آندو، ان ڏينهن کان اسلام هميشہ معزز ۽ بلند ٿيندو رهيو.

---

(١) تاريخ الخلفا للسيوتي. (٢) صحيح بخاري

حضرت فاروق اعظم رضي الله عنه جو عدل، انصاف، تقويٰ، دينداري، علم، ادب، تواضع، بردباري، بهادري، جراتمندي، سادگي، دانشمندي، عظيم فيصلا، بهترين خطبا، عالم اسلام ۽ مسلمانن جي بهتري ۽ڀلائي لاءِ عظيم خدمتون احاديث مبارڪ ۽ تاريخ اسلام ۾ موجود آهن. پاڻ هڪ جامع صفات انسان هئا.

پاڻ پنهنجي خلافت ۾ زبردست عدل انصاف تي قائم رهيا ۽ سندن دور خلافت ۾ تمام گهڻيون فتوحات ٿيون، ۽ دين اسلام کي جيڪا گهرج هئي سا فاروق اعظم رضي الله جي طرفان مڪمل ڪئي وئي. احاديث مبارڪ ۽ تاريخ اسلام ۾ حضرت فاروق اعظم جا فضائل ۽ مناقب ۽ سندن انصاف، تقويٰ، علم، تواضع، جراتمندي، بهادري ۽ دانشمندي جا واقعا مفصل مذڪور آهن.

سائين ڪريمن جي دعا سان فاروق اعظم اسلام لاءِ جيڪي عظيم خدمتون سرانجام ڏنيون، اهي قابل تعريف آهن.

سائين ڪريمن جي ان عظيم ۽ منفرد دعا جو اثر هي ٿيو جو هڪ هزار سال گذرڻ کان پوءِ به دين اسلام کي جيڪڏهن ڪنهن عظيم شخصيت جي ضرورت پيش آئي ته اها شخصيت به حضرت فاروق اعظم رضي الله عنه جي اولاد مان هئي.

امام رباني مجدد الف ثاني حضرت احمد سرهندي فاروقي رضي الله تعاليٰ عنه ٩٦٧ سنه ۾ مغليه دور ۾ سرهند

شريف ۾ پيدا ٿيا، وقت جي بادشاهه اڪبر ۽ جهانگير جو اصلاح ڪيائون ۽ اڪبر بادشاهه جي هترادڙ ناهيل دين اِلاهي جي سختي سان ترديد ڪيائون۽ نيٺ هندستان جا مغليه حڪمران، دين اسلام تي قائم ٿي سندن مريد ٿيا ۽ سندن عظيم تحريڪ سان بي ديني ختم ٿي، ۽ دين اسلام ڪي تمام گهڻي ترقي ۽ سرفرازي حاصل ٿي ۽ سندن ڪوشش سان برصغير ۾ اسلامي شريعت جو نفاذ ٿيو، علاوه ازين سندن خليفن پوري دنيا جي هر علائقي ۾ پهچي دين متين جي عظيم خدمت ڪئي. سندن عظيم ديني خدمتن جي ڪري کين مجدد الف ثاني جو لقب ڏنو ويو، ان جي معنيٰ آهي ته ٻئي هزار سال جو مجدد. مجدد جي معنيٰ آهي دين جي از سرنوتجديد ڪندڙ.

حضرت امام رباني مجدد الف ثاني رضي الله تعاليٰ جي اولاد ۾ به مديني جي مير جي دعا جو اثر قائم رهيو، سندن اولاد پشت درپشت، نيڪ صالح ۽ اوليا ء الله ٿيندا رهيا، انهن بزرگن جا حالات ۽ سندن عظيم ديني خدمتون هن مختصر مضمون ۾ آڻڻ ناممڪن آهن.

الحمد لله ثم الحمد لله جو اسان جو تعلق به انهي خاندان سان آهي.

نسبتِ دارم بتو شاها وسیله سوئے تو
حَبَّذَا تِلْكَ الْوَسِيلَةُ نِعْمَ ذَاكَ الْاِنْتِسَابُ

از قلم حضرت شاه
آغا سرهندي قدس سره
٢٧ محرم سنه ١٣٦١هـ
ٽنڊو سائينداد

٧٨٦
―――
٩٢

مختصر تاريخي حالات

امام رباني مجدد الف ثاني حضرت احمد فاروقي سرهندي

قدس سره العزيز

امام رباني مجدد الف ثاني جو نالو مبارڪ حضرت احمد فاروقي ۽ لقب بدرالدين ۽ ڪنيت ابوالبرڪات آهي.

نسب مبارڪ:

٢٨ واسطن سان سندن سلسلہ نسب اميرالمؤمنين سيدنا عمر بن خطاب رضي الله تعاليٰ عنه تائين پهچي ٿو. سندن ڏاڏن بزرگن مان حضرت خواجہ مسعود رحمة الله عليہ، جيڪي پنهنجي وقت جا رهبر هئا، عباسي خليفن جي استدعاتي پنهنجي وطن حجاز مقدس مان هجرت ڪري دارالخلافه بغداد شريف پهتا. سندن فرزند عباسي خليفن جي طرفان خراسان جي حڪومت جا والي ٿيا ۽ انهيءَ واسطي جي ڪري ڪابل کي پنهنجو وطن اختيار ڪيائون. ايستائين جو حضرت امام رباني مجدد الف ثاني جن جو ١٥ پُشت ۾ ڏاڏو بزرگوار، سلطان شهاب الدين

علي المعروف بہ فرخ شاہ ڪابلي خراسان (افغانستان) جا بادشاہ ٿيا، ۽ ڪيترائي دفعا ڪافرن سان جهاد ڪرڻ لاءِ هندستان تي حملا ڪري فتح ۽ ڪاميابي سان مال غنيمت حاصل ڪري واپس ڪابل پهتا. بالآخر پاڻ بادشاهي ترڪ ڪري ڪابل جي ڪوهستان ۾ سڪونت پذير ٿيا ۽ چشتيہ سلسلہ مطابق ياد الاهي ۾ مشغول رهي رشد ۽ هدايت ۾ مصروف رهيا. سندن قبرمبارڪ ڪابل ۾ دره، فرخ شاه ڪابلي ۾ اڄ تائين موجود آهي. "يزارُ ويتبرڪ به" ان جي زيارت ڪري سگهجي ٿي ۽ اُن ڪان تبرڪ حاصل ڪري سگهجي ٿو.

حضرت خواجہ فريد الدين فاروقي شڪرگنج رحمة الله عليہ جيڪي هندستان جي مشهور ولين مان آهن اُهي بہ حضرت فرخ شاہ ڪابلي جي اولاد مان آهن.

حضرت امامٰ رباني مجدد الف ثاني قدس سره جن جا ٦ پشت ۾ ڏاڏا بزرگوار حضرت امام رفيع الدين فاروقي ڪابلي رحمة الله تعاليٰ عليہ ظاهري ۽ باطني ڪمالات جا جامع هئا. جڏهن حضرت مخدوم جهانيان بُخاري رحمة الله تعاليٰ عليہ بخارا ڪان ڪابل پهتا تہ حضرت امام رفيع الدين فاروقي کي پاڻ سان گڏ هندستان وٺي آيا ۽ ڪين پنهنجو نائب ۽ نماز پڙهائڻ لاءِ امام مقرر ڪيائون. حضرت امام رفيع الدين فاروقي وقت جي بادشاہ فيروز شاہ غِلزئي جي حڪم مطابق سرهند شريف جو شهر ۽ سرهند شريف جو قلعو تعمير ڪرائي اُتي ئي سڪونت

پذير ٿيا. سندن مزار ۽ مقبره شريف سرهند شريف شهر جي ويجهو مشهور معروف زيارتگاهه آهي، يُزَارُوَيُتَبركُ بِهِ.

حضرت امام رباني مجدد الف ثاني جن جو والد شريف حضرت مخدوم عبدالاحد فاروقي، عالم باعمل، عابد، زاهد ۽ صاحب تقويٰ بزرگ هئا. پاڻ پهريائين حضرت شيخ عبدالقدوس رحمة الله عليہ کان چشتيہ سلسلي جي خلافت ڪاملہ کان سرفراز ٿيا. ۽ اُن جي وفات کان پوءِ حضرت شاهہ ڪمال رحمة الله عليہ کان قادريه سلسلہ ورتائون جو پاڻ ڪمال ۽ تڪميل جي درجي تي پهتا ۽ هزارين ماڻهو سندن ظاهري ۽ باطني فيوضات ۽ برڪات کان مستفيض ٿيا.

پاڻ مؤرخہ ٧ رجب المرجب سنہ ١٠٠٧ ۾ وصال فرمايائون، سندن قبر مبارڪ سرهند شريف کان هڪ ميل ٻاهر بسي شهر ۾ زيارتگاه عام و خاص آهي.

امام رباني مجدد الف ثاني حضرت احمد سرهندي رحمة الله عليہ جي ولادت باسعادت جمعہ جي رات مؤرخہ ١٤ شوال المڪرم سنہ ٩٧١هہ سرهند شريف ۾ ٿي ۽ لفظ خاشع مان سنہ ٩٧١هہ ابجد جي حساب سان تاريخي مادو نڪري ٿو. سندن والد بزرگوار کان منقول آهي تہ پاڻ ڪشف ذريعي معلوم ڪيائون تہ سرور ڪائنات مفخرِموجوداتؐ صلي الله عليہ و آله وسلم جن سندن حويليءَ ۾ تشريف فرما ٿيا آهن ۽ نندڙي نومولود يعني

امام رباني صاحب جن جي ڪن ۾ اذان ۽ تڪبير ڏئي رهيا آهن.

پاڻ ننڍپڻ جي زماني ۾ عام ٻارن جي عادت وانگر روئڻ ۽ حرڪتن ڪرڻ کان پاسو ڪندا هئا. ۽ پاڻ هميشه خوش اخلاق هوندا هئا. جڏهن سندن عُمر تعليم حاصل ڪرڻ کي پهتي ته قرآن ڪريم جي درس ۾ ابتدا ڪيائون، ٿورڙي وقت اندر پاڻ قرآن ڪريم ياد ڪيائون ۽ پنهنجي والد شريف جي خدمت ۾ علم معقول ۽ علم منقول جي ڪتابن پڙهڻ ۾ مشغول ٿيا ۽ اُن ۾ قوي استعداد ۽ ڪماليت حاصل ڪيائون.

اُن کان پوءِ حضرت مولانا ڪمال صاحب جي خدمت ۾ پهتا جيڪي اُن زماني جا مشهور عالم دين ۽ صاحب نسبت بزرگ هئا ۽ مولانا عبدالحڪيم سيالڪوٽي جا استاد پڻ هئا. علم معقولات پوري تحقيق ۽ تدقيق سان مڪمل ڪيائون.

حديث شريف جا ڪتاب شيخ الحديث حضرت مولانا يعقوب ڪشميري ۽ شيخ الحديث حضرت قاضي ٻهلول بدخشاني کان حاصل ڪيائون. مذڪوره بزرگ شيخ المحدثين حضرت مولانا عبدالرحمٰن بن فهد جا شاگرد هئا، جيڪي پوري عرب دنيا ۾ علم حديث جا استاد تسليم ڪيا ويا ۽ سندن گهراڻو، آباءَ واجداد کان "بَيتُ الحَديث" جي نالي سان مشهور آهي.

حضرت امام رباني مجدد الف ثاني قدس سره جن

انهن بزرگن کان حديث شريف جون مُسلسل سندون حاصل ڪري محدثين ڪرام جي جماعت ۾ داخل ٿيا. پاڻ پهريائين شريعت جا علوم مڪمل ڪيائون ۽ ان کان پوءِ طريقت ڏانهن متوجه ٿيا.

حاصل مقصد ته پاڻ سترهن سالن جي عُمر ۾ علم معقولات ۽ علم منقولات کان فارغ تحصيل ٿي دَرس تدريس ۾ مشغول ٿيا. هڪ طرف پاڻ ظاهري علم جي نشرواشاعت لاءِ ڪوشش ٿي ڪيائون ته ٻئي طرف پاڻ باطني علم ڏانهن متوجه ٿيا ٿي ۽ پنهنجي والد بزرگوار کان طريقه چشتيه قادريه ۾ ڪمال درجي تي پهچي تڪميل ڪيائون ۽ سندن نائب ٿيا.

جڏهن سندن والد بزرگوار سنه ١٠٠٧هه ۾ وصال فرمايو پاڻ سنه ١٠٠٨هه ۾ حرمين شريفين جي ارادي سان سرهند شريف کان دَارُالاَولياءِ دهلي شريف پهتا. اُتي پاڻ هڪ ڪامل ولي جون ڪرامتون ۽ فضائل ٻڌائون، اهي بزرگ سلسله عاليه نقشبنديه سان منسلڪ هئا. جيڪي ماوراءُ النهر کان تازا هندستان پهتا هئا. سندن اسم گرامي مويدالدين الرضي خواجه محمدن الباقي، المعروف به خواجه بيرنگ هو.

حضرت امام رباني مجدد الف ثاني قدس سره پنهنجي ڪمال ذوق ۽ شوق سان سندن خدمت ۾ پهتا ۽ سندن ڀرپور توجهن ۽ خاص عنايتن سان ممتاز ۽ سرفرار

ٿيا. ٿوري وقت اندر جيڪي ڪين مِلٽو هو سو مليو ۽ جنهن مڪان تي ڪين پهچڻو هئو پاڻ پهتا.

حضرت امام رباني مجدد الف ثاني قدس سره جن کي جڏهن سندن مرشد، ڪامل ۽ مڪمل ڏٺائون ته پاڻ کين طريقه عاليه نقشبنديه جي طالبن ۽ سالڪن جي تعليم ۽ تربيت تي مقرر فرمايائون. بالآخر پاڻ پنهنجا سڀ مخلص ۽ خليفا حضرت امام رباني جي خدمت ۾ موڪلي سندن حوالي ڪيا ۽ سندن ننڍا فرزند ۽ گهر جا ڀاتي بلڪ خود پاڻ به سندن مريد ٿيا. پاڻ فرمائيندا هئا ته حضرت احمد سرهندي اهو سج آهي جو اسان جهڙا هزارين تارا ان ۾ گم ٿي وڃن ٿا.

حضرت امام رباني مجدد الف ثاني قدس سره جن جي عُمر مبارڪ جڏهن چاليهن سالن کي پهتي ته جُمعي جي ڏينهن ڏهين ربيع الاول ڪشف جي ذريعي ڪين سرور ڪائنات صلي الله عليه و آله وسلم جي طرفان ٻئي هزار سال جي تجديد جي بهترين خلعت (پوشاڪ) ڪان مشرف ٿيا ۽ پاڻ دين جي تجديد ڪيائون ۽ سُنت جو احيا ڪيائون ۽ بدعت کي ختم ڪيائون.

ٿورڙي وقت اندر سندن رشد ۽ هدايت جو آفتاب نه فقط هندستان ۾ نه پر پوري دنيا ۾ سندن فرزندن ۽ سندن خليفن جي ذريعي روشن ۽ چمڪڻ لڳو. اَن زماني کان وٺي اڄ ڏينهن تائين سڀئي اولياء ڪرام ۽ عُلماء عظام سندن مجدديت جا قائل معترف ۽ متفق البيان آهن.

حضرت مولانا عبدالحکیم سیالکوٽي رحمة الله عليہ جن جا لکيل ديني ڪتاب مشهور معروف آهن ۽ پاڻ ان دور جي عالمن جا رهبر هئا، پاڻ هڪ مستقل ڪتاب امام رباني مجدد الف ثاني جي تجديد جي باري ۾ لکيو اتن ۽ حضرت شاهہ ولي الله محدث دهلوي رحمة الله عليہ جيڪي سيني حديث جي عالمن جا اڳواڻ هئا ۽ هندستان جي عالمن جا اڳواڻ هئا. پاڻ لکن ٿا تہ امام رباني مجدد الف ثاني هن دور ۾ دين کي مضبوط ڪندڙ ۽ قُطب الارشاد هئا. سندن هٿ مبارڪ تي گهڻا گمراهہ ۽ بي دين ماڻهو ديندار ٿيا. (انتهي ملخصاً)

امام رباني مجدد الف ثاني قدس سره جن جي ذات اقدس جي لاءِ ايترن عظيم مرتبن ۽ درجن جي ثابت ڪرڻ کان پوءِ ٻئي ڪنهن ڪشف ڪرامت ۽ فضائل لکڻ جي ضرورت نہ آهي. پر چونڪہ اڳين ڪتابن ۾ سندن فضائل ۽ مناقب تمام گهڻا لکيل آهن، انهن مان فقط چند (توهان جي معلومات لاءِ)تحرير ڪجن ٿا.

حضرت امام رباني مجدد الف ثاني قدس سره جن کي بشارت ڏني وئي تہ سندن شفاعت سان قيامت جي ڏينهن هزارين ماڻهو بخشيا ويندا.

ڪين الهام ٿيو تہ توهان جنهن جنازه تي نماز پڙهو ٿا اهو ميت بخشيل آهي ۽ جنهن مقام وارن لاءِ توهان بخشش گهرو ٿا، انهيءَ مقام وارن تان عذاب ڪٽايو وڃي ٿو.

ڪين هيءَ بشارت ڏني وئي تہ غَفَرتَ لَکَ وَلِمَن تَوسَلَ بِلَ بِوَاسَطِةِ اَو بِلا وَاسِطَةَ اِلي يَومِ القِيمةِ- ترجمہ: يعني توهان کي بخش ڪيو ويو ۽ انهن ماڻهن کي بخش ڪيو ويو جيڪي واسطي سان يا بغير واسطي جي قيامت تائين توهان جا مُريد ٿيا.

ڪين علماءِ راسخين ۾ داخل ڪيو ويو ۽ ڪين قرآن ڪريم جي حروف مقطعات جي رازن کان واقف ڪيو ويو.

ڪين بشارت ڏني وئي تہ علم ڪَلام جا توهان مجتهد آهيو.

پاڻ حضرت سيدنا علي رضي الله تعاليٰ عنہ کي ڏٺائون ۽ حضرت علي الله رضي الله تعاليٰ عنہ ڪين فرمايو تہ آئون توهان وٽ انهيءَ لاءِ آيو آهيان تہ توهان کي آسمانن جا مخفي علم سيکاريان.

ڪين بشارت ڏني وئي تہ توهان جيڪوچئو ٿا جيڪو لکو ٿا اهو سڀ اسان جي طرفان آهي ۽ اهو اسان وٽ مقبول آهي.

ڪين بشارت ڏني وئي تہ توهان لاءِ هن دنيا کي آخرت بنايو اٿئون.

سندن عظيم ڪرامت ۽ ڪمال، استقامة علي الشريعة ۽ اتباع سنت ۽ بدعت کان احتراز ڪرڻ آهي، ڇو تہ حضرت ظاهراً ۽ باطناً مذڪوره بالا ڪمن تي بي حد پابند هئا ۽ هيءُ سڀ فيض ۽ برڪتون ان جي ڪري آهن.

حضرت امام رباني مجدد الف ثاني جن جو وصال سنت مطابق ٦٣ سال جي عُمر مبارڪ ۾ مؤرخہ ٢٩ صفر سنہ ١٠٣٤ھ ۾ ٿيو ۽ ماده تاريخ وارث الرسول مان ١٠٣٤ھ نڪري ٿو ۽ ڪين انهيءَ ڦبي مبارڪ ۾ رکيو ويو جيڪو پاڻ پنهنجي فرزند حضرت خواجہ محمد صادق سرهندي لاءِ تعمير ڪرايو هو ۽ پاڻ دنيا ۾ پنهنجي صدقہ جاريہ لاءِ ٻہ عظيم ۽ يادگار شيون ڇڏيون.

(١) سندن لکيل ڪتاب ۽ مڪتوبات شريف جيڪا شريعت ۽ طريقت جي رازن سان لبريز آهي.

(٢) سندن فرزند ارجمند ۽ سندن خليفا، جو سارو جهان سندن رشد ۽ انوار سان منور ٿيو، ۽ مخلوق خدا جي سندن فيوضات ۽ برڪات کان مستفيض ٿي، نِعمَ السَلَفَ ونِعمَ الخَلَفَ ۽ بفضله تعاليٰ و ڪمال ڪرمه اُميد آهي تہ هي سلسلو (نقشبنديه مُجدديه) قيامت تائين قائم ۽ دائم رهندو. انهتي ملخصاً.

مترجم

عبده عبدالوحيد مُجددي عفي عنہ

ٽنڊو سائينداد

١٥.٢.٩٩

سَند دوره تفسير القرآن

هيءَ سند دوره تفسير القرآن جي آهي جيڪا شيخ الحديث و التفسير حضرت علامه محمد فيض احمد اويسي دامت برڪاته جن کان مليل آهي، هيءَ اها سند آهي جنهن جي اجازت سان قرآن ڪريم جو ترجمو ۽ تفسير مستند نموني لکي سگهجي ٿو. هيءَ سند برصغير جي مشهور مفسرن کان ٿيندي حجاز مقدس جي مشهور ۽ معروف مفسرين ڪرام تائين پهچي ٿي. ان کان پوءِ سيد المفسرين حضرت سيدنا عبدالله بن عباس رضي الله تعاليٰ عنه کان ٿيندي سرور ڪائنات فخر موجودات صلي الله عليه و آله وسلم جن جي ذات اقدس تائين پهچي ٿي. هن سند ۾ لکيل آهي ته صاحب قرآن يعني محمد رسول الله صلي الله عليه و آله وسلم قرآن ڪريم جا جميع علوم و عرفان، جبرئيل امين عليه السلام جي معرفت، الله سُبحانه و تعاليٰ جل شانه کان حاصل ڪيا. الحمدلله، مون کي اِها سَنَدَ بتاريخ ١٤ رجب سن ١٤٠٦هه ۾ ملي.

(هن سَنَدَ جو عڪس صفحي ٤٤ تي ڏنو ويو آهي.)

يا الله

يا رسول الله

بسم الله الرحمن الرحيم

منجانب مدرسة اهل السنة والجماعة الاويسية الرضوية [illegible]

سند دورة تفسير القرآن

أكمل المحامد لله الواحد الأحد [illegible]

[illegible]

[illegible] اللهم صل على محمد [illegible]

[illegible]

[illegible] أما بعد فيقول العبد الضعيف [illegible] محمد فيض أحمد الأويسي [illegible]

[illegible] مولانا المولوي [illegible]

على بركة الله [illegible]

مولانا أبي الفضل محمد سردار أحمد [illegible] شيخ الحديث [illegible]

رسول الله صلى الله عليه وسلم [illegible]

العظيم عن الله الكريم [illegible] أهل السنة والجماعة [illegible]

من [illegible]

والحمد لله [illegible] والصلوة والسلام على سيد المرسلين خاتم النبيين [illegible]

وأوليائه وعلماء أمته أجمعين برحمتك يا أرحم الراحمين وكان ذلك

[illegible] من شهر رجب المرجب سنة ١٤٠٢ [illegible]

من هجرة شفيع الحشر [illegible] صلى الله عليه وعلى آله وصحبه [illegible]

[illegible]

سَند درسِ نظاميَ

هيءُ سند درس نظامي جي آهي، جيڪا مونکي سنڌ جي هڪ عظيم علمي درسگاهہ مدرسہ رحمانيہ مورو ضلع نوشهرو فيروز مان ملي. هيءُ سند مون کي منهنجي جشن دستار فضيلت جي موقعي تي ملي آهي اها علمي ۽ روحاني تقريب ٽنڊو سائينداد ۾ بتاريخ ٦ نومبر ١٩٨٦ع ۾ منعقد ٿي. هن تقريب ۾ پوري پاڪستان جي جيد ۽ مستند علماء ڪرام وڏي تعداد ۾ شرڪت فرمائي ۽ ٽنڊو سائينداد جي تاريخ ۾ هيءُ جشن دستار فضيلت هڪ اهم ۽ عظيم الشان جلسو هو. دَرس نظامي جي هن سَند تي منهنجي استاد حضرت علامہ مفتي عزيزالله ٻگهيہ صاحب جن جي صحيح ٿيل آهي، ان کان علاوه پاڪستان جي تقريباً ٢٥ مستند علماء ڪرام جون صحيحون ٿيل آهن. درس نظامي جي هيءُ اها عظيم سَند آهي جنهن سان ديني علوم پڙهائي سگهجن ٿا ۽ انهن علمن تي قلم کڻي لکي سگهي ٿو، اُهي شرعي علوم هي آهن: علم تفسير، علم حديث، علم فقهہ، علم فلسفہ، علم منطق، علم ادب، علم نحو، علم صرف، علم تاريخ، علم عقائد، علم فرائض وغيرهم. الحمدلله اها سند مون کي ٣ ربيع الاول سنہ ١٤٠٧ھ ۾ ملي. (هن سَنَدَ جو عڪس صفحي ٤٦ تي ڏنو ويو آهي)

درس نظامي جنرل نمبر ٣٣٢

الحمد لله الذي جعل العلم نورا وهدى [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] مولوي [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] الكتب الخمسة الجلالين البيضاوي، الفوز الكبير، مشكوة، شرح نخبة

الفكر [illegible] مختصر المعاني، مقامات الحريري، سراجي، شرح العقائد، التاريخ الاسلامي۔

لقد أجاز المدرسين الكرام والاراكين العظام

[illegible]

(٣٦)

سَند شهادة العالميه

هيءُ سَند تَنظيم المدارس اهلِ سنت پاڪستان جي طرفان مليل آهي. جيڪا شيخ الحديث حضرت علامہ مفتي عبدالقيوم هزاروي دامت برڪاته جي صحيح سان جاري ٿيل آهي، حديث شريف جي مشهور ۽ مستند ڇهن ڪتابن کي پڙهي اَن ڪان پوءِ هيءُ حديث شريف جو امتحان ڏنو ويو. هيءُ امتحان حديث شريف بابت هڪ اهم ۽ مستند امتحان آهي، اَلحمدلله اهو امتحان فرسٽ ڪلاس ۾ پاس ڪيم. هِن حديث شريف جي سَند ملڻ ڪان پوءِ، حديث شريف جا سڀئي ڪتاب پڙهائي سگهجن ٿا ۽ احاديث مبارڪہ جو ترجمون ۽ شرح لکي سگهجي ٿو، جو تہ هِن سَند ملڻ ڪان پوءِ حديث شريف جي سَند برصغير جي مشهور علماء حديث ڪان ٿيندي اها اجازت صحابہ ڪرام تائين پهچي ٿي، صحابہ ڪرام رضي الله عنهم اُهي عظيم شخصيتون آهن، جن اهي حديثون الله تعاليٰ جي پياري حبيب ڪريم صلي الله عليہ و آله وسلم جن جي زبان وحي ترجمان ڪان ٻڌيون، بفضله تعاليٰ مون کي هيءُ سند رجب المرجب سنہ ١٤٠٥هہ ۾ مِلي.

(هن سَنَد جو عڪس صفحي ٤٨ تي ڏنو ويو آهي)

بسم الله الرحمن الرحيم

تنظيم المدارس (اهل السنة) پاکستان

الرقم المسلسل ١٥٠٢٠

شهادة العالمية في العلوم العربية والاسلامية

الحمد لله رب العلمين والصلوة والسلام على خاتم الانبياء والمرسلين وعلى أله واصحابه اجمعين

نشهد بان مولانا پیر عبد الرحیم ابن/بنت پیر عبد الحمید جان سرہندی

وتاريخ ميلاده ٢ ابريل ١٩٦١ ورقم التسجيل ٢١٣٠٦ ورقم الجلوس ١٦

من طلاب الجامعة الراشدية پیر گوٹھ (خیر پور)

قد حصل على شهادة العالمية في العلوم العربية والاسلامية

بعد اتمام الدراسة النهائية واجتياز الامتحان المنعقد

باشراف تنظیم المدارس (اهل السنة) في ١٤٠٥ م الموافق ١٩٨٤ ش

بتقدير الممتاز وعدد درجاته ٤٨٨/٧٠٠ فقط

ونسال الله عز وجل ان يسلك به سبيل العلماء العاملين

الرئيس

الامين العام

محل الاصدار

التاريخ رجب المرجب ١٤٠٥ھ

بسم الله الرحمن الرحيم

والصلاة والسلام على اشرف المرسلين وعلى آله وصحبه وسلم تسليما

{ إِجَازَةٌ }

الشريف الحسني الحاج عبد الناصر ابوبكر الصديق — المدينة المنورة في ١٤/ محرم /١٤١٧هـ

خادم الطريقة الشاذلية — الى حضرة : د/ أسامة عبد الوحيد جابر سعد الدين

المدينة المنورة تليفون (٨٢٥٥٠٠١)

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله اختار لمقام الولاية رجالا قصرت عن ادراك كمالاتهم عقول الفحول وعجزت عن الوقوف على حصر ما افاض الله تعالى عليهم من النفحات القدسية واللمحات الانسية بطون دفاتر المعقول والمنقول كيف لا وهم اصحاب الدوائر ومن على محورهم هذا النظام دائر لايحوم حول منازلهم محجوب ولو كاد ان يشق بصافنات هواجسه جيوب الغيوب فاين الثريا واين الثرى بل واين سدرة المنتهى .والصلاة والسلام على سيدنا ومولانا محمد المترادي برداء **كنت نبيا وآدم بين الماء والطين** سيد الاولين والآخرين المنزل عليه **ألا إن اولياء الله لا خوف عليهم ولا هم يحزنون** وعلى آله الطيبين الطاهرين وصحابته الغر الميامين .

اما بعد: السلام عليكم ورحمة الله تعالى وبركاته تغيبكم عنكم حتى لا تشاهدوا سواه فانني **قد اجزت** ابننا الدكتور أسامة عبد الوحيد ......الذي احسن ظنه بي فيما يجوز لي روايته من احزاب سيدي ابي الحسن الشاذلي رضي الله عنه ، والمسبعات العشر ، ودلائل الخيرات كما اجازني بذلك مشائخي الفحول واخص منهم

بالذكر سيدي وجدي ومربي روحي وجسدي العارف بالله الشيخ سيدي الحاج عبدالرحمن الحسني وهو عن والده الشريف الحسني الحاج رابح وهو عن والده الشيخ سيدي الحاج احمد وهو عن شيخه ووالده المحدث الشهير الشيخ سيدي المداني وهو عن شيخه القطب الرباني الشيخ سيدي عبد الكريم الشهير وهو عن والده الشيخ المقدم سيدي محمد وهو اخيه الغوث الصمداني الشيخ سيدي الخير رضي الله عنه وهو عن الشيخ سيدي احمد المكناسي المغربي المالكي الشهير بالمحجوب عن ابيه عن جده سيدي محمد عن ابيه الشيخ سيدي احمد عن صاحب الدلائل الامام العارف بالله الشيخ سيدي محمد بن سليمان الجزولي رحمه ورضي الله عنه وبسنده المتصل الى الامام سيدي أبي الحسن الشاذلي رحمه الله ورضي الله عنه الى سيد الاولين والاخرين سيدنا ومولانا وحبيبنا وقرة العيون

سيدنا محمد صلى الله عليه وسلم.

هذا واوصي المجاز ونفسي بتقوى الله عز وجل في السر والعلن فيما ظهر وما بطن ورفع الهمة وان يخشى الله ولايعجب بنفسه كما قال العارف بالله الشيخ سيدي عبدالقادر الجيلاني:

اوصيكم وكسر النفوس فإنها ، مراتب عز عند اهل الحقيقة

والله يوفقنا واياكم لما فيه الخير وصالح دعواتكم. . . .

خادم الطريقة الشاذلية

سنڌ جو هڪ علمي ۽ روحاني مرڪز درگاهہ ٽنڊو سائينداد

الحمدلله، اسان جي سنڌ صدين کان علمي ۽ روحاني مرڪز رهي آهي، انهي مقدس سر زمين تي وقت بہ وقت علماء ڪرام ۽ اولياء عظام پيدا ٿيندا رهيا آهن. برصغير ۾ اسلام جو پهريون روشن ڪرڻو سنڌ جي سرزمين تي پهتو، اُن ڪري سنڌ کي بَابُ الاسلام (اسلام جو دروازو) سڏيو ويجي ٿو. سنڌ ۾ ڪيترائي روحاني ۽ علمي مرڪز آهن، انهن علمي ۽ روحاني مرڪزن مان هڪ متبرڪ مرڪز درگاهہ نقشبنديہ ٽنڊو سائينداد آهي، جيڪا شهر ٽنڊو محمد خان کان هڪ ميل جي مفاصلي تي موجود آهي.

عالم اسلام ۾ تصوف جا چار مشهور سلسلا آهن (۱) سلسلہ قادريہ (۲) سلسلہ چشتيہ (۳) سلسلہ سهرورديه (۴) سلسلہ نقشبنديه. اسان جي درگاهہ سلسلہ عاليہ نقشبنديه سان منسلڪ آهي. انهيءَ ڪري نقشبندي سلسلي جي مختصر وضاحت هن جاءِ تي ڪجي ٿي.

هن سلسلہ نقشبنديه جي ابتدا حضرت سيدنا ابوبڪر صديق رضي الله عنه کان ٿي، اُن کان پوءِ وقت بہ وقت بزرگان دين هن سلسلي کي مروج ۽ مشهور ڪيو ۽

هن سلسلي جو فيض عام ڪيو. اٺين سن هجري ۾ حضرت خواجه سيد محمد بهاءُ الدين نقشبند رحمة الله عليه هن سلسلي ۾ هڪ ڪامل مرشد ۽ رهبر پيدا ٿيا، جن نقشبنديه سلسلي جي فيض کي عام ڪيو.

ان کان پوءِ برصغير ۾ هن سلسله عاليه جي ابتدا حضرت امام رباني مجدد الف ثاني حضرت احمد فاروقي نقشبندي کان ٿي. پاڻ هزار سال جا مجدد آهن. عربيءَ ۾ مُجدد، دين جي تجديد ڪندڙ کي چيو وڃي ٿو. پاڻ شريعت ۽ طريقت جا امام ۽ وقت جا قَيوم هئا. سندن فيض کان ساري دنيا مستفيض ٿي.

حضرت امام رباني مجدد الف ثاني قُدِسَ سره جن جو هڪ عظيم ڪارنامو هي آهي ته مغليه خاندان مان شهنشاهه اڪبر هڪ مصنوعي دين، "دين الاهي" تيار ڪيو، جيڪو شرعي قانون جي بالڪل مخالف هو. ان دور جا عالم صوفي انهي جڙتو دين الاهي کان بيزار هئا. پر ڪنهن کي به جراءت نه ٿي، جو وقت جي حاڪم جو مقابلو ڪري سگهي. اڪبر کان پوءِ سندن پٽ جهانگير ان دين الاهي تي پابند رهيو. حضرت امام رباني مجدد الف ثاني ان مصنوعي دين الاهي کي ختم ڪري، برصغير ۾ شريعت اسلامي نافذ ڪرائي. حضرت امام رباني مجدد الف ثاني هن سلسله نقشبنديه کي شريعت ۽ طريقت تي استوار ڪيو. سندن هزارين خليفن پوري دنيا جي هر علائقي ۾ پهچي دين جي خدمت ڪئي ۽ نقشبندي

سلسلي جي شمع روشن ڪئي. حضرت مجدد الف ثاني قدس سره جن جي اولاد ۾ خداتعاليٰ پنهنجي فضل سان اها لياقت ۽ صلاحيت پيدا ڪئي، جو سندن اولاد دنيا جي ڪنهن بہ علائقي ۾ جيڪڏهن سڪونت پذير ٿيو تہ اُتي انهن بزرگن دين جي خدمت ڪئي ۽ روحاني فيض عام ڪيو.

امام رباني مجدد الف ثاني قُدس سِره جي اولاد مان سڀ کان اول سراج الاوليا، حضرت خواجہ عبدالرحمٰن جان افغانستان سان هجرت ڪري سنڌ ملڪ جي ڳوٺ ٽکڙ ضلع حيدرآباد ۾ سڪونت پذير ٿيا. حضرت صاحب جن جو وڏو فرزند حضرت خواجہ محمد حسن جان سرهندي سنہ ١٣١٦هہ ۾ درگاهہ ٽنڊو سائينداد ۾ رونق پذير ٿيا. حضرت صاحب جن جي اچڻ سان ٽنڊوسائين داد جو هڪ ننڍو ڳوٺ ڏسندي ئي ڏسندي دين جو مرڪز بنجي ويو.

حضرت صاحب جن جي اچڻ سان مخلوق خدا جي ٽنڊوسائينداد ۾ تمام گهڻي آمدورفت ٿئي. سنڌ، هند، بلوچستان ۽ عرب رياستن جا هزارين ماڻهو هن درگاهہ تي پهچي نقشبندي فيض کان مستفيض ٿيا.

هن درگاهہ ۽ ديني مرڪز جي باني حضرت خواجہ محمد حسن جان سرهندي جو مختصر سوانح حيات پيش ڪجي ٿي:

تاج الاوليا، حضرت خواجہ محمد حسن جان

سرهندي فاروقي جي ولادت باسعادت ٦ شوال سنہ ١٢٧٨ھ ۾ قندهار ۾ ٿي. سندن ظاهري ۽ باطني تعليم ۽ تربيت سندن والد، سِراجُ الاوليا ء حضرت خواجہ عبدالرحمٰن جان سرهندي فاروقي نقشبندي رحمة الله عليہ ڪئي، جيڪي پنهنجي دور جا نهايت جليل القدر عالم دين ۽ ڪامل ولي الله ۽ امام رباني مجدد الف ثاني جي مسند عاليه جا سجاده نشين هئا. سنڌ ۾ اچڻ ڪان پوءِ پاڻ ٻہ سال سنڌ جي مشهور عالم مولانا قاضي لعل محمد متياروي وٽ ٻہ سال تعليم ورتائون. اُن ڪان پوءِ حضرت صاحب جن پنج سال حجاز مقدس ۾ رهي عربستان جي ممتاز عالم حضرت مولانا رحمة الله مهاجر مڪي ۽ مڪه مڪرمه جي مفتي اعظم حضرت شيخ احمد زيني دحلان وٽ صحاح سته (حديث جا ڇهہ مستند ڪتاب) مڪمل ڪيائون ۽ حديث شريف جي علم پوري ڪرڻ ڪان پوءِ قرآن ڪريم حفظ ڪيائون.

حضرت صاحب جن پنهنجي سموري زندگي ديني خدمت لاءِ وقف ڪري ڇڏي. گهڻين مصروفيتن جي باوجود پاڻ تقريباً ٢٥ ديني ۽ علمي ڪتاب لکي، انهن مان اڪثر پنهنجي خرچ سان شايع ڪرائي تقسيم ڪيائون. سندن تصنيفات جو تفصيل هن طرح آهي:

(١) اَنيسُ المُرِيدِين: (فارسي) سنہ ١٣١٦ھ ۾ تصنيف ڪيائون. هيءَ ڪتاب پنهنجي والد بزرگوار جي سوانح عُمري ۾ لکيو اٿن، جنهن ۾ تصوف ۽ سلوڪ جي

ڪيترن رازن کي ظاهر ڪيو اٿن. هي ڪتاب ٢٠٠ سو صفحن تي مشتمل آهي، ۽ حضرت خواجه محمد حسن جان سرهندي اڪيڊمي (ٽنڊو سائينداد) جي طرفان هن ڪتاب جو سنڌيءَ ۾ ترجمو شايع ڪيو ويو آهي.

(٢) تَذْکِرَةُ الصُلحاءِ: (فارسي) سنه ١٣٣٦ه ۾ تصنيف ڪيائون. هن ڪتاب ۾ حضرت صاحب جن پنهنجي دور جي انهن مختلف بزرگن جا حالات ۽ فضائل جمع ڪيا آهن، جن سان سندن ملاقات ٿي هئي. هي ڪتاب ٨٢ صفحن تي مشتمل آهي. هن ڪتاب جو اردو ۾ ترجمو حضرت صاحب جن جي حياتي ۾ شايع ٿي چڪو هو.

(٣) شَرحُ حِکَمْ: (فارسي) سنه ١٣٤٤ه ۾ تصنيف ڪيائون. هيءُ ڪتاب اصلِ عربي ۾ شيخ عطاءالله اسڪندري جو لکيل هو، حضرت صاحب جن ان جو شرح فارسي ۾ لکي ڪتاب کي آسان بنايو. علم تصوف جي سالڪن لاءِ هيءُ ڪتاب منفرد ۽ ممتاز حيثيت رکي ٿو. هن ڪتاب ۾ تصوف جي عميق مسئلن کي آسان ۽ عام فهم بنايو ويو آهي. هي ڪتاب ٢٠٨ صفحن تي مشتمل آهي.

(٤) اَلأُصُولُ الأَربعَةَ: (فارسي) سنه ١٣٤٦ ه ۾ تصنيف ڪيائون. هي ڪتاب اهل سنة والجماعة جي بنيادي چئن عقيدن تي مشتمل آهي. (١) غَيرُاللهِ جي تعظيم جائز آهي. (٢) وسيلو وٺڻ جائز آهي. (٣) يا رسول الله چوڻ جائز آهي. (٤) فقه حنفي تي عمل ڪرڻ واجب آهي.

مذڪوره سيني مسئلن کي قرآن ڪريم جي آيتن ۽ مستند ۽ صحيح حديثن ۽ بزرگان دين جي اقوال سان نهايت سهڻي ۽ مدلل نموني سان ثابت ڪيو ويو آهي. هي ڪتاب ١٢٧ صفحن تي مشتمل آهي. هيءُ ڪتاب حضرت مصنف جي حياتي ۾ ئي شايع ٿيو ۽ پوري عالم اسلام ۾ مقبول ۽ مشهور ٿيو. ١٩٧٨ع ۾ هي ڪتاب استنبول (ترڪي) مان شايع ٿيو، ۽ هاڻي هي ڪتاب حضرت خواجه محمد حسن جان اڪيڊمي ٽنڊو سائينداد جي طرفان اردو ۾ ترجمو ڪري شايع ڪيو ويو آهي ۽ عن قريب اڪيڊمي جي طرفان هي ڪتاب سنڌي ۾ شايع ڪيو ويندو.

(٥) طَريق النجات: (فارسي) سنه ١٣٤٢هه ۾ تصنيف ڪيائون. هن ڪتاب ۾ صحيح اسلامي عقيدا بيان ڪيا ويا آهن، ۽ منجهس نماز، روزا، حج زڪوات ۽ نيڪيءَ جي عملن جيِ ترغيب ڏياري وئي آهي. هي ڪتاب ٢٦٦ صفحن تي مشتمل آهي، هي ڪتاب مصنف جي حياتي ۾ شايع ٿيو هن ڪتاب جو پهريون ايڊيشن استنبول (ترڪي) مان سنه ١٩٧٨ع ۾ شايع ٿيو ۽ ٻيون ايڊيشن سنه ١٩٨٩ع ۾ سيالڪوٽ پنجاب مان شايع ٿيو. هن ڪتاب جو اردو ترجمون حضرت مصنف جي فرزند حضرت علامه حافظ محمد هاشم جان مُجددي قدس سره جن ڪيو آهي.

(٦) اَلعَقائد الصَحيحةَ: (عربي) سنه ١٣٦٠هه ۾ تصنيف ڪيائون. هن ڪتاب ۾ اهل سنة و الجماعة جا

ڪافي عقيدا قرآن ۽ حديث جي روشني سان بيان ڪيا
اٿن، ۽ نجدي فرقي جي ترديد ۾ هي ڪتاب تيار ڪيو اٿن
۽ هي ڪتاب مصنف جي حياتي ۾ شايع ٿيو. ۽ مشرق کان
مغرب تائين عالم اسلام ۾ مقبول خاص و عام ٿيو. هن
ڪتاب جو اردو ترجمون حضرت مصنف جي فرزند
حضرت علامه حافظ محمد هاشم جان مُجددي قدس سره
جن ڪيو آهي. هيءُ ڪتاب ترڪي مان شايع ٿيو ۽
حضرت خواجہ محمد حسن جان اڪيڊمي طرفان سنہ
١٩٨٢ع ۽ سنہ ١٩٨٣ع ۾ ٻہ دفعا شايع ٿيو آهي. هي
ڪتاب ١٥٤ صفحن تي مشتمل آهي.

(٧) أنسابُ الانجاب: (فارسي) سنہ ١٣٤٠ھ ۾
شايع ڪرايائون، هن ڪتاب ۾ حضرت صاحب جن
حضرت امام رباني مجدد الف ثاني قدس سره جي اولاد
جو حسب نسب، تاريخ ولادت، جاءِ سڪونت ۽ تاريخ
وفات ذڪر ڪئي اٿن. مجددي سرهندي خاندان لاءِ هي
ڪتاب هڪ تاريخي دستاويز جي حيثيت رکي ٿو. هي
ڪتاب ١١٣ صفحن تي مشتمل آهي. هيءُ ڪتاب مشهور
عام پريس لاهور مان شايع ٿيو ۽ هيئنر هي ڪتاب ناياب
آهي ۽ فقط چند ماڻهن وٽ محفوظ آهي.

(٨) رساله تهليله: (فارسي) سنہ ١٣٥٤ھ ۾ هي
ڪتاب شايع ڪرايائون، حضرت صاحب جن هن ڪتاب
۾ ڪلمه طيبه لاالٰه الا الله محمد رسول الله جا فضائل ۽
توحيد ۽ رسالت جا بهترين دليل بيان ڪيا اٿن ۽ پاڻ

ڪريمن عليه الصلواة و السلام جن جو نسب نامه سندن ولادت با سعادت جو ذڪر، سندن اولاد مبارڪ ۽ صحابہ ڪرام جو ذڪر خير ڪيو اٿن.

(٩) شفاءُ الأمراضِ: (عربي) حضرت صاحب جن هن ڪتاب ۾ ورد وظائف جمع ڪيا آهن ۽ سڀني روحاني ۽ جسماني مرضن جو علاج بيان ڪيو اٿن. هن ڪتاب ۾ پاڻ پنهنجا مجرب تعويذات بہ شامل ڪيا اٿن، هي ڪتاب حضرت صاحب جن سنہ ١٣١۴ھ ۾ تصنيف ڪيو.

(١٠) ترجمہ عُهودُ وَ مواثيق فارسي: هي ڪتاب اصل حضرت امام شعراني جو تاليف ڪيل آهي. حضرت صاحب جن ان جو سليس فارسي ۾ ترجمو ڪيو. هي ڪتاب تصوف ۽ اخلاق جي موضوع تي لکيل آهي.

(١١) الاشَارَةُ اِلي البِشارَةِ: (فارسي) هي ڪتاب فقه حنفي جي روشنيءَ ۾ امام رباني مجدد الف ثاني قدس سره جي فتويٰ موافق تحرير ڪيو ويو آهي. هن ڪتاب ۾ واضح دليلن سان بيان ڪيل آهي تہ التحيات پڙهڻ وقت، لفظ اَشهدُ تي شهادت آڱر نہ کڻڻ بهتر ۽ اَحسن آهي.

(١٢) سُرُورُ المحزونِ: (عربي) هن ڪتاب ۾ حضرت صاحب جن لطائف نقشبنديه جو جامع بيان ڪيو آهي ۽ هي ڪتاب تصوف جي موضوع تي لکيل آهي.

(١٣) ابتدائي سُلوڪ: (فارسي) هن ڪتاب ۾ حضرت صاحب جن نئين سالڪ لاءِ نقشبندي سلسلہ جي ذِڪر جو طريقہ ڪار تمام سهڻي انداز ۾ بيان ڪيو

آهي. هن ڪتاب جو سنڌيءَ ۾ ترجمون ٿي چڪو آهي جيڪو ٻه دفعا شايع ٿيو آهي. تصوف جي موضوع تي هي هڪ مختصر، پر جامع ڪتاب آهي.

(١۴) لُغاتُ القُرآنِ عربي: هن ڪتاب ۾ قرآن ڪريم جي سيني ڏکين لفظن جو آسان عربي ۾ ترجمو ڪيو ويو آهي ۽ هر سورت جي هر هڪ رڪوع جا ڏکيا اکر جُدا ڪري ترتيب سان انهن جي عربيءَ ۾ معنيٰ لکي وئي آهي، تہ جيئن عربيءَ پڙهندڙ شاگردن کي آساني ٿئي. هي ڪتاب ١٦١ صفحن تي مشتمل آهي ۽ اڃان تائين غير مطبوع آهي. هيءُ قلمي نُسخو جامعه مُجدديه جي لئبرري ۾ حضرت مصنف قدس سره جي هٿن مبارڪن سان لکيل موجود آهي.

(١۵) عالم برزخ: (فارسي) هن ڪتاب ۾ عالم برزخ جو احوال درج ٿيل آهي ۽ ارواحن جي ڪيفيت قرآن ڪريم ۽ احاديث جي روشني ۾ مدلل ڀڌائي وئي آهي.

(١٦) اَلتَنوِيرُ في اثبات التقدير: حضرت مصنف هن ڪتاب ۾ تقدير جا مسئلا وضاحت سان بيان ڪيا آهن، ڪتاب جو مضمون نهايت عمدو ۽ جامع آهي، تقدير الاهي تي اعتراض ڪندڙن کي عقلي ۽ نقلي جواب ڏئي مطمئن ڪيو اٿن. هي ڪتاب پنهنجي موضوع تي هڪ مڪمل تحقيقات آهي.

(١٧) صحةُ الجمعةِ في الُقريٰ عربي: حضرت مصنف قَدس سرهِ هن ڪتاب ۾ فقه حنفي موجب دليل

بيان ڪيا آهن ته جمعي جي نماز شهرن کان علاوه ڳوٺن ۾ به ادا ڪري سگهجي ٿي.

(١٨) سفر نامه عراق حجاز مقدس و شام:

حضرت صاحب جن سنه ١٣٣٢هه ۾ حج بيت الله لاءِ عربستان ويا. هن سفر ۾ حضرت صاحب پهرئين عراق (بغداد) شريف ويا. اُن کان پوءِ شام ويا ۽ اُن کان پوءِ حج ادا ڪري پنهنجي وطن خيريت سان پهتا. هن سفر ۾ حضرت صاحب جن سان سندن مريدن جي وڏي جماعت گڏهئي. هن سفرنامه ۾ حضرت صاحب جن سيني زيارتن ۽ سفر جي واقعن جو تفصيل سان ذڪر ڪيو آهي، هي ڪتاب شايع ٿيل آهي ۽ تقريباً ٢٠٠ صفحن تي مشتمل آهي.

(١٩) پنج گنج فارسي: هي ڪتاب حضرت صاحب جن سنه ١٣٢٠هه واري حج جي سفر دوران تصنف ڪيو. هي ڪتاب پنجن ننڍن رسالن تي مشتمل آهي. (١) سفرنامهءحرمين. (٢) مَناسِڪ حج (٣) شرح چِهل ڪاف (٤) الأَحَادِيثُ المسَلسِلة (٥) نصيحت نامه.

(٢٠) عَجائبَ الَمقدُورات فارسي: هن ڪتاب ۾ مصنف عليہ الرحمة اهي قدرت جا عجيب واقعا بيان ڪيا آهن جيڪي پاڻ پنهنجي اکين سان ڏٺا اٿن. تحرير جو انداز بيحد دلچسپ ۽ وڻندڙ آهي.

(٢١) قَواعِدُ التجوِيد: هن ڪتاب ۾ حضرت صاحب جن قرآن ڪريم جي علم تجويد (قراءة) جا بنيادي قائدا نهايت اختصار سان لکيا اٿن. هي قائدا قرآن ڪريم جي پڙهندڙن کي ضرور ياد ڪرڻ گهرجن، جو

انهن قائدن جي مدد سان قرآن ڪريم جي صحيح قرا ءة ڪري سگهجي ٿي. هي ڪتاب مصنف عليه الرحمة جي خوشخطي سان، جامعه مُجدديه جي لئبرري ۾ محفوظ آهي.

انهن ڪتابن ڪان علاوه سندن علمي تحريرون، شرعي فتوائون ۽ هدايتن ڀريا خط ڪافي تعداد ۾ موجود آهن،. جن جي مطالعي سان سندن ديني ۽ علمي ڪارنامن جو بخوبي اندازو ڪري سگهجي ٿو.

حضرت خواجه محمد حسن جان سرهندي شريعت ۽ طريقت جا امام هئا. سندن اڪثر وقت ورد وظائف ۽ عبادت الاهي ۾ گذرندو هو. پاڻ بهترين حاذق حڪيم هئا. يوناني دوائون پنهنجي خرچ سان تيار ڪرائي في سبيل الله مخلوق خدا ۾ تقسيم ڪندا هئا. حضرت صاحب جن فارسي ۽ عربي جا بهترين شاعر هئا. سندن نعتون ۽ قطعات موجود آهن. حضرت صاحب جن جي سوانح عُمري تي ڪتاب مونس المخلصين فارسي هڪ جامع ڪتاب تصنيف ٿيل آهي. جيڪو حضرت صاحب جن جي فرزند قطب الاقطاب صاحب العلم والعرفان حضرت آغا عبدالله جان سرهندي لکيو آهي. هن عظيم علمي ۽ روحاني شخصيت جو وصال ٢ جون سنه ١٩٤٦ع مطابق ٢ رجب ١٣٦٥هه ۾ ٽنڊه سائينداد ۾ ٿيو مذڪوره ٻنهي بزرگن پنهنجي دور ۾ دين جي خدمت ۾ ڪاڪسر باقي نه ڇڏي. حضرت صاحب جن کي چار فرزند هئا. (١) صاحب العلم والعرفان حضرت آغا عبدالله جان سرهندي

قدس سره. (٢) حضرت قبله حاجي عبدالستار جان سرهندي قدس سره. (٣) حضرت علامه محمد هاشم جان سرهندي قدس سره. (۴) حضرت آغا محمد حنيف جان قدس سره (رحمة الله تعاليٰ عليهم اجمعين)

حضرت صاحب جي وصال کان پوءِ سندن وڏو فرزند صاحب العلم و العرفان قطب الاقطاب حضرت قبله آغا عبدالله جان مسند نشين ٿيا. سندن وصال کان پوءِ سندن وڏو فرزند امام العارفين حضرت آغا غلام علي جان سرهندي قدس سره جن مسند نشين ٿيا. ان کان پوءِ هن وقت سندن وڏو فرزند (۽ راقم الحروف جو والد صاحب) اعليٰ حضرت فيض درجت حضرت آغا عبدالحميد جان سرهندي دامت برکاته هن وقت درگاهه مجدديه ٽنڊو سائينداد جا سجاده نشين آهن. پاڻ پنهنجي مخلص مريدن لاءِ ابر رحمت آهن، شال رب کريم کين صحت سلامتي ۽ عمر خضري عطا ڪري آمين ثم آمين.

بفضله تعاليٰ اڄ به هيءَ درگاهه مجدديه هڪ علمي ۽ روحاني حيثيت رکي ٿي، ۽ هر سال هن درگاهه تان هزارن جي تعداد ۾ ديني ڪتاب شايع ڪيا وڃن ٿا. آخر ۾ منهنجي دعا آهي ته شال رب العالمين جل جلاله و عم نواله بطفيل رحمة للعلمين صلي الله عليه و آله وسلم هن درگاهه مجدديه کي سدائين قائم ۽ دائم رکي. (آمين ثم آمين)

بقلم عبد مجددي

عرض حال

بحضور قطب ربانی غوث صمدانی امام ربانی مجدد الف ثانی
حضرت احمد سرہندی نقشبندی فاروقی قدس سرہ العزیز

یا مجدد الف ثانی ای شہ عالی جناب
مقتدائی شرق و غرب ملتجائی شیخ و شباب

پیش قدر رفعت تو آسمان سر بر زمین
پائی بوس درگہِ تو خسرو گردون رکاب

شمع جمع اہل عرفان نورچشم کاملان
انجم چرخ ولایت راتو روشن آفتاب

عرض عبداللہ بشنو کن توجہ از کرم
جلوہ فرما تا کہ دل روشن شود چون ماہتاب

باز سرکردہ بدرگاہت رسید از ملک سندہ
باد و چشم اشکبارو بادل پُر اضطراب

عاجز و دل خستہ درماندہ و مسکین غریب
قابل رحم وکرم ہست این تنِ بی آب و تاب

نسبت دارم بتو شاھا وسیلہ سوئی تو
حبذا تلک الوسلیتہ نعم ذاک الانتساب

که روا داری ز لطفِ عامِ خود، ای ذوالکرم
عالمے از فیضِ تو معمور و من مسکین خراب

رد مکن از درگہت این سائل درمانده را
کز کریمان عار باشد بر غریبان سدِ باب

یا الٰہی از طفیلِ بندگانِ خاصِ خود
خاتمہ بالخیر گردان عاقبت حُسن و ماب

من بہ پیش تو شفیع آورده ام ارواحِ شان
زانکہ خود فرمودۂ تو وابتغوا اندر کتاب

دوستان ہر کس کہ استدعا زمن کرده دُعا
حاجتِ او شان روان کن ہم دعائیم مستجاب

صد سلام ما نثار روضۂ ات ہر صبح شام
کلما سجعت حمام فی الریاض المستطاب

باد بارنده سحابِ رحمت رضوانِ حق
بر مزارِ پاک تو دائم الی یومِ الحساب

از قلم اعلیٰ حضرت قبلہ طریقت والی حقیقت
حضرت آغا عبد اللہ جان سرہندی المعروف بہ
حضرت شاہ آغا مجددی فاروقی قدس سرہ العزیز

راقم عبد الوحید سرہندی عفی عنہ از ٹنڈہ سائیں

بسمه سبحانه وتعالیٰ

نحمده ونصلي ونسلم

ترجمون قرآن جو

مُؤمنو دل سان پڙهو ، هِي ترجمون قرآن جو،
سَولو سُٺو سُهڻو ٿيو ، هِي ترجمون قرآن جو.

دِل جي عقيدت سان پڙهو ، رَحمٰن جو ٿيو هي بيَان،
بِهترو بَالا ٿيو، هِي ترجمون قرآن جو.

شان مُرسل مِير جو، ڪولي ڪيم اُن م عَيان،
قابِلِ تعريف ٿيو، هِي ترجمون قرآن جو.

مُستَند اُن جا حوالا ، مُعتبر اُن جي زبَان،
اَهلِ سُنت جو ٿيو، هِي ترجمون قرآن جو.

پڙهندڙن تي رحمتون ، نازل ٿين ٿيون بي گمان،
اَعلىٰ ۽ اَشرَف ٿيو، هِي ترجمون قرآن جو.

عَبد کي عرفانُ مِليو ، مَحبُوب مَدني مِير کان،
خير سان پورو ٿيو ، هِي ترجمون قرآن جو.

بقلم عبده عبدالوحيد سرهندي از درگاه ٽنڊه سائينداد

٢٨-٢-١٩٩٩

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

نَعْتِ مُصْطَفٰی

صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَآلِہٖ وَسَلَّمَ

مُحَمَّدْ مُصْطَفٰی آهي، حَبِيبِ ڪِبريا آهي
اُهو ئي ابتدا آهي، اُهو ئي انتها آهي

نه دُنيا هُئي نه عُقبیٰ هُئي، نه ڪا مَخلوق خلقيل هُئي
مگر اوّل سَين ڪان ئي رَسُولِ مُجتَبیٰ آهي

خُدا خَلِقيو جهانن کي رَسُولُ الله جي صدقي
اُهو ئي رَحمتِ عالَمْ اِمامُ الاَنبِياء آهي

ذِڪرا ذڪار سَڀ فاني مُحَمَّدْ جو ذِڪر باقي
سَبَبُ هي ٿيو جو خود الله سندن ٿي نعت خوان آهي

صُبح سانجهي سدائين سَڀ پڙهو صَلٰوة سَيِّد تي
سَين وِردن کان اَعْلٰی هي وَظِيفو بي بها آهي

قَبر مَحشرءِ دُنيا ۾ مدد ڪنهن جي نه ٿي گهرجي
سَهارو عبد جو هر دَمِ رسولِ دوجهان آهي

عَبْدُهٗ عبدالوحيد هيدي عُفي عنه

دارالارشاد درگاه ٽنڊو سائنداد